

جنگ نرم و راهکارهای رویارویی با آن با تاکید بر دیدگاه امام خامنه ای دام ظلله

نویسندگان: محمدحسین سلطانی^۱

حسین باقری^۲

فصلنامه (علمی-تخصصی) مطهر، سال سیزدهم، شماره ۳۶، بهار ۱۳۹۵

چکیده

پیروزی انقلاب اسلامی، نظام سرمست از پیروزی لیبرال دموکراسی در غرب را با چالش جدی مواجه ساخت. غرب برای برون رفت از شکست‌های احتمالی خود حجم وسیعی از سه طیف تهدیدات نظامی، امنیتی و فرهنگی را علیه جهان اسلام به‌ویژه انقلاب اسلامی طراحی و اجرا نمود. جنگ نرم گسترده‌ترین تلاشی است که علیه ملت ایران و انقلاب اسلامی در قالب طرح‌های مختلف، سیاسی، امنیتی، اقتصادی و... به‌فاز اجرا گذاشته است. از جنگ نرم تعاریف مختلفی ارائه گردیده است؛ برخی جنگ نرم را با قدرت نرم و یا عملیات روانی هم‌طراز دانسته‌اند. در حالی که تفاوت بسیار بین جنگ نرم و دیگر مقوله‌های مطرح وجود دارد. جنگ نرم نه قدرت نرم است نه عملیات روانی، بلکه پدیده‌ای پیچیده و بسیار فراتر از موارد یادشده هست. برای مقابله با این پدیده باید مدل و راهکارهای فراگیر و همه‌جانبه ارائه نمود؛ البته ظرفیت پرداختن به این مقوله وجود دارد. در این مقاله ضمن ارائه مدل مفهومی به جنبه‌های مختلف مقابله پرداخته خواهد شد برای ورود به اقدامات مقابله‌ای باید به دکترین نظام مقابله با جنگ نرم و راهبردهای محوری آن که به نوعی از ضروریات تهیه و تدوین یک نظام هست پرداخته شود. اهداف و سیاست‌های حاکم بر نظام مقابله را مورد بررسی قرار داد و مدل مقابله با جنگ نرم دشمن شامل محورهای اشراف بر وضعیت، و فضا سازی مخاطبین و محیط، ارتباط گیری هوشمند، اثر گذاری سیاسی، معنوی و اعتقادی، انگیزش، عمل صالح و گسترش آن و سازمان دهی هسته‌های فرهنگی ارائه شده است. همچنین محورهایی در خصوص اصول حاکم بر فرماندهان، افسران و سربازان جنگ نرم برای مقابله با جنگ نرم دشمن مورد ملاحظه قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: جنگ نرم، قدرت نرم، عملیات روانی، نظام مقابله

۱. دانشجوی دکتری، رشته مطالعات بین الملل

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (ع)

دهه‌های پایانی قرن بیستم، صحنه و یک‌جانبه‌گرایی نظام سلطه به سرکردگی آمریکا و افول ایدئولوژی‌های سوسیالیستی، فاشیستی، کمونیستی، ناسیونالیستی و... نویدی بود که پیروزی و تسلط لیبرال دموکراسی بر جهان را برای سران نظام سلطه به ارمغان آورده آنان را سرمست این پیروزی نمود. در چنین فضایی انقلاب اسلامی به رهبری فرزانه دوران باصلابتی رسول‌گونه، جهاد خود را از مرحله جنینی به شکل‌گیری انقلاب آغاز و پیروزی انقلاب اسلامی را در دوران حاکمیت و سلطه دو ابرقدرت آمریکا و شوروی رقم زد. دورانی که انسان خسته از ایسم ما، در خلای معنویت و ایمان به سر می‌برد. انقلاب اسلامی در زمان کوتاهی به عنوان الگویی مناسب برای رهایی انسان وامانده در وادی مادیت؛ خود را در دل و جان مخاطبان جهانی جای نمود و خواب خوش استکبار را آشفته کرد. به گونه‌ای که دشمنان هم از اعتراف به آن سرباز نزدند. دیدگاه انقلاب شناس آمریکایی، جان فوران از آن جمله است. او در مقاله خود پیرامون انقلاب اسلامی چنین می‌نویسد: "حوادث دراماتیک سال‌های ۱۹۷۸-۱۹۷۹ در ایران و طوفانی که در نتیجه آن برخاست، امواج تکان‌دهنده‌ای را متوجه ایالات متحده آمریکا، سیاست‌سازان بین‌الملل و نیز محافل آکادمیک و دانشگاهی نمود که تا به امروز نیز ادامه دارد، آنچه به علاوه به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم زندگی میلیون‌ها انسان را در سراسر جهان تحت تأثیر قرار داد، قبل از ۱۹۷۸ ایران جایگاهی قابل توجه را در افکار عمومی، رسانه‌های گروهی یا مراکز تحقیقاتی آکادمیک به خود اختصاص نمی‌داد." (محمدی، ۱۳۸۷).

الگوی انقلاب و احساس گسترش سریع و فراگیری آن نظریه و ایدئولوژی لیبرال دموکراسی را به چالش کشیده بود، به ذائقه نظام استکباری خوش نیامد. آنان هستی خود را در خطر جدی دیدند. منافعی که به صورت کامل در ایران از بین رفته و در منطقه بسیار مهم و استراتژیک خاورمیانه با خطر جدی مواجه شده بود و از سویی خود را در مقابل تهاجم فرهنگی و انقلابی نرم احساس کرد. این اتفاق آنان را بر آن داشت تا به طرح‌ریزی، شکل‌دهی و اجرای طرح و عملیات گسترده در سه طیف نظامی، اطلاعاتی-امنیتی و فرهنگی (سیاسی، اجتماعی، اعتقادی و...) بپردازد؛ نظام سلطه از عملیات مستقیم (حمله طبس) تا اقدامات نفوذ در سطوح مختلف از نخبگان، تحمیل جنگی طولانی (جنگ تحمیلی صدام) اقدامات وسیع تروریستی و شکل‌دهی فعالیت‌های فرهنگی در قالب تهاجم، شبیخون، ناتو و تهدیدات فرهنگی در وضع گسترده آن یعنی جنگ نرم از هیچ تلاشی فروگذار ننمود. آنچه مسلم است تهدیدات و جنگ نرم نظام استکباری پایانی نخواهد داشت، همچنان که در دوران کنونی این اقدامات در شکل‌های مختلف طراحی و اجرا می‌گردد. سران سلطه گر غرب با گذار از جنگ سخت و بی‌حاصل بودن برای آنان روی به جنگ نرم آورده و طیف وسیعی از اقدامات نرم را به فاز اجرا گذاشته یا در حال پی‌گیری هستند. با مدنظر قرار دادن این وضعیت این سؤال

اساسی به وجود می‌آید با این پدیده چگونه و از چه راه‌هایی باید مقابله کرد و به‌ویژه نظام مقابله با جنگ نرم بر اساس چه الگویی باید پی‌گیری شود؟

مباحث نظری :

با نگاهی به ادبیات حاکم این دوره می‌توان گفت از طرح آن در عرصه سیاسی دو دهه می‌گذرد. واژه‌هایی چون، تهاجم فرهنگی، تهدیدات نرم، تهدیدات نیمه سخت و تهدیدات سخت، عملیات روانی، ناتوی فرهنگی، جنگ نرم از آن جمله بوده و با توجه به پسوند نرم برای تهدیدات، جنگ، قدرت، برخی از محققین، پژوهشگران، سخنرانان و... را واداشته تا این چند مفهوم را به معنای هم یا مترادف هم بکار ببرند، و یا از این تعبیر بجای همدیگر استفاده می‌نند، در حالی که این مفاهیم کاملاً باهم دیگر در تعریف و کاربرد تفاوت دارد تنها وجه اشتراک آن‌ها رایج شدنشان در یک دوره زمانی و در راستای تهدیدات است. به لحاظ تفکیک مفاهیم ذکر شده از هر یک تعریفی ارائه می‌گردد تا کمکی در جهت شناخت ابعاد آن‌ها و سپس ارائه راه کارهای مقابله شود.

قدرت نرم :

ابداع کننده تعبیر قدرت نرم، آقای جوزف نای، معتقد است مفهوم قدرت نرم را اولین بار در کتاب خود به سال ۱۹۹۰ مطرح کرده است (نای، ترجمه سید محسن روحانی، ۱۳۸۹). بر همین اساس ایشان تعریف قدرت نرم را چنین توضیح داده است: «قدرت نرم چیست «قدرت نرم عبارت است از توانایی کسب «مطلوب» از طریق جاذبه؛ نه از طریق اجبار یا تطمیع، قدرت نرم از جذابیت فرهنگ، ایده آل‌های سیاسی^۱ و سیاست ی یک کشور ناشی می‌شود. همچنین در جای دیگر می‌نویسد: قدرت نرم بر قابلیت شکل دادن به علائق دیگران تکیه دارد. یا می‌نویسد: «قدرت نرم «دقیقاً همانند «نفوذ»^۲ نمی‌باشد... قدرت نرم چیزی بیش از قانع کردن صرف یا توانایی حرکت دادن مردم از طریق استدلال هست... قدرت نرم، قدرت جذابیت و در اصطلاح منابع، منابع قدرت نرم دارائی‌هایی هستند که چنین جذابیت‌هایی را تولید می‌کنند (همان منبع).

با توصیف مفهوم قدرت نرم بحثی در خصوص جنگ نرم ضروری به نظر می‌رسد. جنگ نرم که در حال حاضر در اکثر محافل دانشگاهی، سیاسی، پژوهشی و... مطرح و مورد بحث است نیز دارای برداشت‌های مختلفی است. برخی از آن قدرت نرم یا عملیات روانی را استنباط می‌د و به همین دلیل در همان راستا مطالب ارائه می‌شود. هر چند در خصوص جنگ نرم تعاریف زیادی وجود ندارد.

1. ideals-political
2. influence

جنگ و عملیات روانی:

در خصوص این موضوع برخلاف دیگر موضوعات تعاریف بسیار ارائه شده است که اکثر آن‌ها در چند محور همچون، (بهره‌گیری از ابزار مشترک و اقدامات مختلف، به منظور تأثیرگذاری بر عقاید، احساسات و باورها و...) حال با ارائه چند تعریف این موضوع مشخص تر شده و تفاوت آن با جنگ نرم مشهود خواهد شد. صلاح نصر در کتاب جنگ روانی این تعریف را ارائه نموده است؛ او جنگ روانی را همان جنگ کلمه و عقیده دانسته که به صورت مخفی، آشکار، شفاهی و یا کتبی بوده که به عنوان سلاحی است که به انسان و عقل او توجه دارد و هرگاه امکان برگزاری ارتباط عاطفی با مخاطب را داشته باشد می‌تواند به اعماق او نفوذ کند (نصر، ۱۳۸۱). یا ارتش آمریکا، در آیین‌نامه رزمی خود به تاریخ مارس ۱۹۵۵؛ جنگ روانی را استفاده دقیق و طراحی شده از تبلیغات و دیگر اعمالی می‌داند که منظور اصلی آن تأثیرگذاری بر عقاید، احساسات، تمایلات و رفتار دشمن، گروه بی‌طرف و یا گروه‌های دوست است برای پشتیبانی از اهداف ملی (عاصف، ۱۳۸۴).

جنگ نرم:

تعاریف موجود از جنگ نرم اکثراً ناقص و دارای بخشی از ابعاد مختلف جنگ نرم است. اشاره به چند تعریف می‌تواند در این مسیر راه گشا باشد. نویسنده مقاله جنگ نرم و... در فصلنامه عملیات روانی، تعریف عملیات روانی را به جای تعریف جنگ نرم از قول جان ام کالینز ارائه کرده است که تعریف نظریه پرداز دانشگاه ملی جنگ آمریکا آقای جان ام کالینز بیشتر شبیه تعریف عملیات روانی است تا جنگ نرم، نویسنده مقاله فصلنامه، جنگ نرم را از قول ایشان، این گونه تعریف می‌کند: "جنگ نرم عبارت است از استفاده طراحی شده از تبلیغات و ابزارهای مربوطه به آن، برای نفوذ در مختصات فکری دشمن با توسل به شیوه‌هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری می‌شود." (آزادی خواه، ۱۳۸۸).

گروه مطالعات جنگ نرم، مرکز پژوهش‌های مدیریت بحران و دفاع غیرنظامی دانشگاه امام حسین (ع) این گونه وارد بحث جنگ نرم شده‌اند: "تهدید نرم عبارت است از تلاش عمدی و برنامه‌ریزی شده یک دولت به منظور ایجاد و یا بهره‌گیری از نارضایتی‌های داخلی و چالش‌های اجتماعی کشور حریف جهت دستیابی به اهداف و منافع مورد رقابت؛ که با توجه به این تعریف جنگ نرم را چنین بیان می‌کنند. وضعیتی که تهدید نرم به فعلیت می‌رسد و دوسیستم را درگیر تغییر یا حفظ نظم مستقر می‌سازد" البته این تعریف نسبت به تعریف قبلی جامع‌تر اما به نوعی پیچیده است تعریف اول بر ابزارها متمرکز است و این تعریف بر مخاطبین و دو طرف درگیر. البته این گروه تعاریف دیگری را نیز به صورت تفکیکی ارائه نموده‌اند: "جنگ نرم، جنگی جامعه‌محور است که مردم و گروه‌های اجتماعی، نقشی محوری

در آن دارند. افکار عمومی صحنه‌ی اصلی مبارزه را تشکیل می‌دهد... جنگ نرم سیاسی است، یعنی اکثر قواعد بازی‌های سیاسی و مهارت‌هایی همچون سازمان‌دهی سیاسی گروه‌های اجتماعی، در آن کاربرد دارند. جنگ نرم، جنگی امنیتی است و پنهان کاری، به‌ویژه در مراحل آماده‌سازی و طراحی و همچنین در رابطه بین عناصر داخلی و حامیان خارجی، نقشی کلیدی ایفا می‌کند این موارد مهم بدان معناست که جنگ نرم بسیار پیچیده و چندبعدی است (حسینی، ۱۳۸۸).

پدیده جنگ نرم که به‌صورت شفاف و مستمر توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی در کوران حوادث پی‌درپی سال ۸۸ بیان شده که می‌توان از آن به‌عنوان حادثه‌ای که نظام سلطه با تمامی اذنان داخلی، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای خود، با به‌کارگیری کلیه امکانات و ابزارهای جنگ نرم در آن وارد شدند یاد نمود. بر اساس دیدگاه ای معظم له آنچه در هشتاد و هشت به وقوع پیوست جنگ نرم بود مبارزه نرم بود "امروز جمهوری اسلامی و نظام اسلامی با یک جنگ عظیمی مواجه است" (رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با دانشجویان و نخبگان علمی ۱۳۸۸/۶/۴)، لیکن جنگ نرم برای تبیین جنگ نرم، می‌توان گفت جنگ کلمه ای است که در متن خود بار بسیار وسیع و گسترده و عمیقی را دارد وقتی از جنگ سخن گفته می‌شود در آن دو طرف یا دو کشوری که درگیر جنگ هستند سعی می‌کنند از تمام توانایی‌ها، امکانات، ابزار، استعداد، منابع انسانی، مادی و غیرمادی خود علیه دشمن استفاده کرده تا پیروز شوند. وقتی لفظ جنگ به کار می‌رود یعنی درگیری شدید فیزیکی با آن ابعاد و به‌کارگیری همه‌چیزی که گفته شد. حال وقتی پسوندی به جنگ افزوده می‌شود شدت و وسعت جنگ باقی است لکن با گرایش پسوند مشخص شده؛ پس می‌توان گفت در جنگ نرم؛ دشمن همه استعدادهای انسانی، مادی، تجهیزاتی، سازماندی‌ها و طرح‌هایش را برای پیروزی در این جنگ مهیا کرده و به میدان آورده است. چون در جنگ چنین اتفاقی می‌افتد بر همین اساس رهبر انقلاب فرمودند: "جنگ نرم؛ راست است، این یک واقعیت است؛ یعنی الآن جنگ است... من دارم می‌بینم صحنه را، ما می‌بینیم تجهیز را، می‌بینیم صف‌آرایی‌ها را، می‌بینیم دهان‌های با حقد و غضب گشوده شده و دندان‌های با غیظ به هم فشرده شده علیه انقلاب و علیه امام و علیه همه‌ی این آرمان‌ها و علیه همه‌ی آنانی که به این حرکت دل بسته‌اند را" (رهبر معظم انقلاب اسلامی، در دیدار با اعضاء مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۷/۲). از این بیانات می‌توان این استنباط را کرد که جنگ نرم همچون جنگ سخت و نظامی وسیع، گسترده و همه‌جانبه است که سعی در نابودی طرف مقابل دارد. رهبر انقلاب وقتی می‌خواهد جنگ نرم را بشناساند نمایی از آن را ارائه نماید مشخصه‌های آن را چنین بیان می‌کند: "بدترین بلایی که ممکن است بر سر یک نسل در یک کشور بیاید، ناامیدی است، یاس است. اینکه می‌گویند: که آقا! چه فایده‌ای دارد. فایده‌ای ندارد این روحیه «فایده‌ای

ندارد» یاس از آینده سم مهلك همه‌ی فعالیت است؛ چه فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی، چه حتی فعالیت‌های علمی، فعالیت‌های پژوهشی،... جوان ما را ناامید کنند از کشورش، از انقلابش از آینده‌اش، از دولتش، از دانشگاهش، از آینده علمی‌اش، از آینده شغلی‌اش. این خیلی مضر است." (همان، در دیدار با اساتید دانشگاه ۱۳۸۸/۶/۸).

مطالب بیان شده بخشی از ابعاد جنگ نرم محسوب می‌شود و در بخش دیگری از تبیین ابعاد جنگ نرم این گونه بیان می‌نمایند:

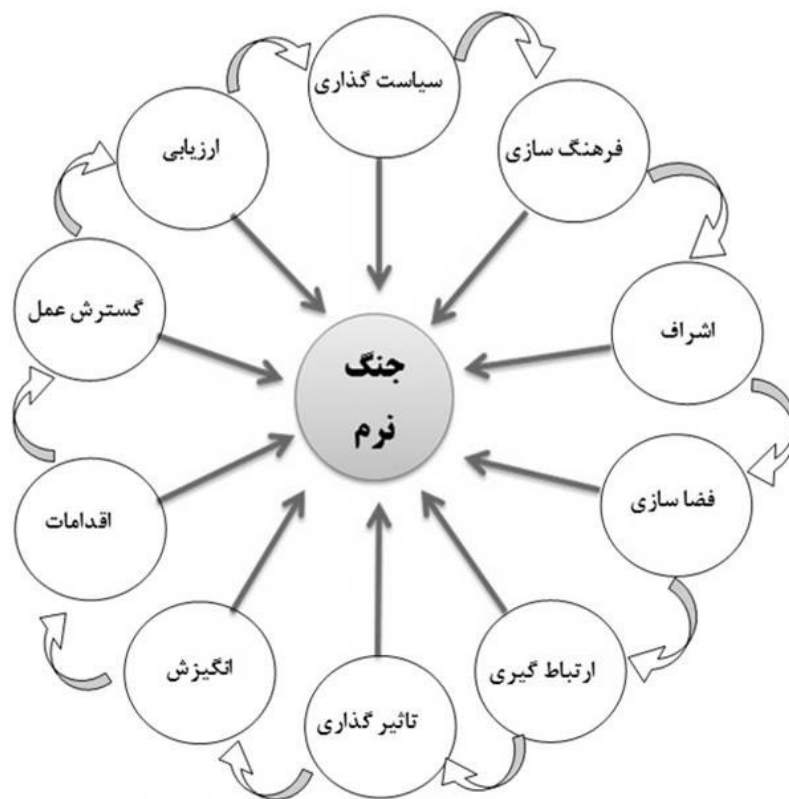
"آنچه امروز به او جنگ نرم گفته می‌شود در دنیا، دشمن به سراغ سنگرهای معنوی می‌آید که آن‌ها را محو کند؛ به سراغ ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی یک نظام و یک کشور؛ دشمن به سراغ این‌ها می‌آید. که این‌ها را منهدم بکند و نقاط قوت را در تبلیغات خود به نقاط ضعف تبدیل کند؛ فرصت‌های یک نظام را به تهدید تبدیل کند." (همان، در دیدار با خبرنگاران رهبری ۱۳۸۸/۷/۲).

در بخش دیگری اقدامات نرم دشمن را به عنوان مخدوش کننده امید یادآور شده می‌فرمایند: "یکی این است که نشانه‌های امید را مخدوش کنند؛ مورد خدشه قرار بدهند،... سعی شد این نقطه قوت [انتخابات] را تبدیل کنند به نقطه‌ی ضعف؛ این مایه‌ی امید را تبدیل کنند به مایه تردید، مایه یاس، این کار خصمانه‌ای است" (همان منبع). مباحث مطرح شده به ابعاد اندیشه‌ای و ذهنی مخاطب، به ارزش‌های حاکم بر مردم و تغییر رفتار آنان مرتبط است. همچنین بخشی که به محیط و فضای حاکم بر جامعه مربوط می‌شود نیز در این جنگ مورد هدف قرار می‌گیرد. آنجا که می‌فرمایند: "نقاط ضعفی وجود دارد - بزرگ‌نمایی کنند یا چند برابر آنچه هست، این نقاط ضعف را نشان بدهند، سیاه‌نمایی کنند؛ تلقی‌های بدبینانه نسبت به نظام را گسترش بدهند... به زور می‌خواهند این یاس را به جامعه القاء کنند. وقتی یاس وارد جامعه شد، جامعه از پویایی خواهد افتاد؛... این یکی از خطوط کاری دشمن است؛ مرتباً القای بن‌بست کردن،... به طور دائم از مراکز مشخصی، مرتباً القای بن‌بست. القای بحران، القای سیاه بودن وضعیت می‌شود." (همان منبع).

با توجه به این دیدگاه می‌توان چارچوب جنگ نرم را روشن کرد. ضمن اینکه به الویت دشمن در انتخاب روش برای رسیدن به هدف نیز واقف شد و همچنین ابعاد مختلف آن، عرصه‌های آن و شیوه‌ها و تاکتیک‌ها و ابزارهای جنگ نرم را ترسیم نمود، در بیانی دیگر تأثیرگذاری در رفتارهای درونی مردم و دیدگاه‌های آنان نیز به عنوان بخشی از مقوله جنگ نرم یاد شده که دشمن در پی آن است: "یکی از ابزارها در جنگ نرم این است که مردم را در یک جامعه نسبت به یکدیگر بدبین کنند، بد دل کنند، اختلاف ایجاد کنند؛ یک بهانه‌ای پیدا کنند، با این بهانه بین مردم ایجاد اختلاف کنند" (حضرت امام خامنه‌ای در دیدار با بسیجیان کشور ۱۳۸۸/۰۹/۰۴).

بایان شاخص‌ها، مؤلفه‌ها، مصادیق کلید واژه‌های مطرح شده در بیانات مقام معظم رهبری و جمع‌بندی آن می‌توان یک تعریف جامع از جنگ نرم لمیه انقلاب ارائه نمود:

جنگ نرم عبارت است از: جنگ عظیم (همان، در دیدار دانشجویان و نخبگان علمی ۱۳۸۸/۰۶/۰۴) و همه انبه متکی به زور، تزویر و پول و امکانات عظیم پیشرفته‌ی علمی رسانه‌ای علیه انقلاب، امام و همه‌ی آرمان‌ها و دل بستگان به آن، (همان، در دیدار جمعی از شعرا ۱۳۸۸/۰۶/۱۴). باهدف قراردادن دل و ذهن مردم به منظور فروپاشی سنگرهای معنوی، ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی نظام (همان، در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۰۷/۰۲) و القای بن بست و بحران با اجرای تاکتیک‌ها و تکنیک‌های مختلف برای کسب منافع (همان منبع).

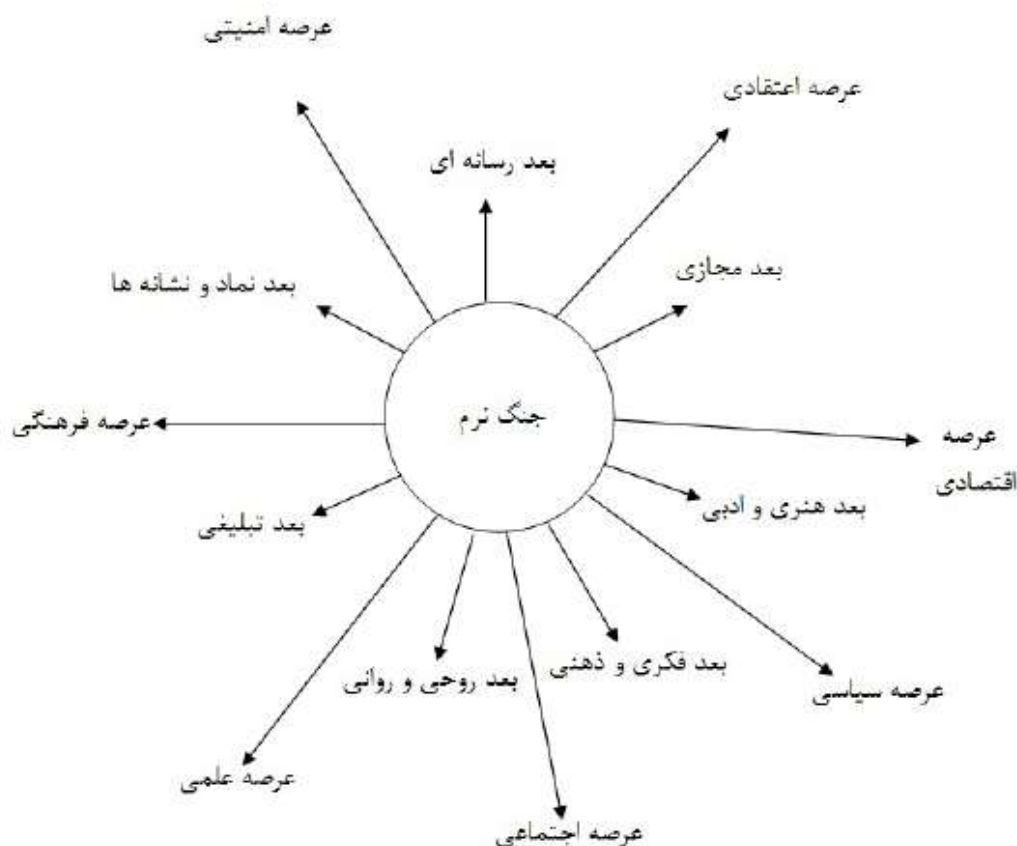

شکل ۱: فرایند مقابله با جنگ نرم دشمن (مدل مفهومی مقابله با جنگ نرم)

در این مدل جنگ نرم به عنوان پدیده‌ای وسیع، فراگیر و همه انبه در نقطه مرکزی (مرکز توجه) قرار گرفته است اگر همین نقطه مرکزی را به عنوان نقطه آغاز و فعل و انفعالات دشمن قرار دهیم خواهیم دید که دارای ابعاد و عرصه‌ای مختلفی است.

با رصد و بررسی می‌توان پی برد که دشمن در تمامی عرصه‌ها و ابعاد؛ انقلاب اسلامی را موردتهاجم قرار داده است برای توجه بیشتر مدل مفهومی آن به شرح زیر ترسیم می‌گردد:

مدل مفهومی عرصه و ابعاد جنگ نرم

شکل ۲: ابعاد مورد هدف جنگ نرم

بررسی عرصه‌ها و ابعاد جنگ نرم دشمن، نیاز به تبیین جداگانه دارد که لازم است در جای دیگری به آن پرداخته شود، چون از حیثه این متن خارج است؛ به دلیل نیاز مخاطبین به آشنایی با گستردگی عرصه و ابعاد جنگ نرم این مدل ارائه شد. ضرورتاً قابل توجه خواهد بود که دشمن طی سه دهه گذشته سعی کرده به عرصه‌های اعتقادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، و... انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی در قالب فعالیت‌های رسانه‌ای، هنری، ادبی، تبلیغی، مجازی و به‌ویژه ابعاد ذهنی، اندیشه‌ای و نظری تهاجم گسترده‌ای را فراهم آورد.

با لحاظ نمودن این یادآوری، و قبل از ورود به بررسی و تبیین مدل مقابله با جنگ نرم به برخی الزامات و ضروریات موردنیاز در بحث نظام مقابله با جنگ نرم دشمن می‌پردازیم. برای تدوین نظام الزاماتی موردنیاز است که ارتباط آن با محورهای قابل طرح ضروری به نظر می‌رسد چون یک نظام بدون لحاظ نمودن مباحثی همچون نیازهای اساسی، دکترین، راهبردها و سیاست به‌نوعی ناقص خواهد بود. این عناوین تکمیل‌کننده نظام مقابله با جنگ نرم دشمن خواهد بود.

یافته‌های تحقیق :

نیازهای اساسی نظام مقابله با جنگ نرم :

محیط‌شناسی تهدیدات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی (جنگ نرم)

در خصوص محیط‌شناسی ضمن تهیه و ارائه الگوهای مناسب در برآورد تهدیدات و آسیب‌شناسی جامعه و مخاطبین باید توانمندی‌ها، ظرفیت، توانایی‌های کشور نیز بررسی و ارائه شود. تا با شناخت نسبت به ابعاد و عرصه‌ها و فعالیت ای دشمن در صحنه نبرد نرم با شناختی مناسب از داشته ای دینی، ارزشی، ملی به مقابله با آن پرداخت.

تبیین و ترویج نظریه فرهنگی انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی به عنوان یک انقلاب نرم خود مدل و الگویی است که در مقابله با الگوها و مدل‌های مادی گرایانه غربی ابراز وجود نمود اما تبیین و ارائه نظریه‌های مناسب و شایسته انقلاب اسلامی در امور فرهنگی به صورت کاملی ارائه نگردیده اگر هم ارائه شده فعالیت‌های ترویجی و تبلیغی در خصوص نهادینه شدن آن صورت نگرفته است، شایسته چنین انقلابی نظریه‌سازی و نظریه‌پردازی طراز آن هست که خلا آن احساس می‌شود.

آینده‌بینی و آینده‌پژوهی فرهنگی

برای تبیین حرکت انقلاب اسلامی و پیش‌بینی چالش‌های پیش رو، نیازمند آینده‌پژوهی فرهنگی هستیم چراکه طی سه دهه گذشته نظام سلطه سعی در نهادینه کردن لیبرال دموکراسی در جوامع مختلف داشته، اما به موقعیتی دست نیافته است. و در سکولاریزه کردن انقلاب اسلامی، با شکست مواجه شده که در دهه چهارم انقلاب اسلامی به سر وقت ایده‌ها و نظریه آزمایش شده نخواهد رفت بلکه به موضوعات و مبانی از جنس خود انقلاب خواهد پرداخت. به همین دلیل پیش‌بینی حرکت دشمن نیاز به آینده‌پژوهی مناسبی دارد.

راهبردهای ابداعی فرهنگی

انقلاب اسلامی در جهت نیل به اهداف خود سعی کرده در برخی موارد از راهبردهای متناسب با ارزش‌های دینی خود بهره‌برد و توجه به این موضوع انقلاب را در راه ۳۰ ساله خود تثبیت نموده است. برای نمونه می‌توان الگوی مقابله با انبوه گروه‌های ضدانقلاب؛ ساخته و پرداخته بیگانگان، دفاع مقدس هشت ساله ملت ایران، عبور از فتنه‌های چندگانه و چندباره، سه دهه گذشته اشاره نمود. برای مقابله با جنگ نرم نیز باید به راهبردهای ابداعی فرهنگی، متناسب با ارزش‌ها و اعتقادات دینی ملت ایران دست یافت.

از دیگر نیازهای اساسی می‌توان مواردی به شرح زیر را اضافه نمود:

برای مقابله باید مفاهیم را شناخت، به اهداف کلان و مبانی دشمنان پی برد و برای ایجاد پتانسیل متناسب با نیازهای ارکان انقلاب اسلامی برای مقابله مفهوم‌سازی نمود.

مقابله با دشمن در همه شکلی نیاز به سازو کار مختلفی دارد نهادهای سازمان‌ها، و نظام‌های متناسب با محیط جنگ مدرن را می‌طلبد سازمان‌هایی که در خصوص مقابله با جنگ نرم باید کار آفرین و نوآور باشند و توانمندی مقابله با شکل‌های مختلف این پدیده را داشته باشند. برای مردمی کردن مقابله با اقدامات و فعالیت‌های دشمنان انقلاب باید سیاست‌های اقتصادی مناسبی تعریف تا مؤسسات و نهادهای مردمی در شکل‌های غیرانتفاعی و انتفاعی راغب به سرمایه‌گذاری و ورود به این عرصه شوند.

برای جایگزینی، رفتارها، سبک‌ها، مدها، مدل زندگی و حیات غربی نیاز به ارائه الگوهای مناسب دینی و انقلابی هماهنگ با فرهنگ و ارزش‌های ملت ایران را می‌طلبد که خیلی از این الگوها در حال حاضر وجود دارد، فقط باید گسترش یابد و به آن عمق مناسب داده شود. در این باره حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) می‌فرماید:

"ملت‌ی که بصیرت دارد، مجموعه‌ی جوانان یک کشور وقتی بصیرت دارند، آگاهانه حرکت می‌کنند و قدم برمی‌دارند، همه‌ی تیغ‌های دشمن در مقابل آن‌ها کند می‌شود. بصیرت این است. بصیرت وقتی بود، فتنه غبار آلود نمی‌تواند آن‌ها را گمراه کند. آن‌ها را به اشتباه بیندازد. اگر بصیرت نبود، انسان ولو بانیت خوب، گاهی در راه بد قدم می‌گذارد. شما در جبهه‌ی جنگ اگر راه را بلد نباشید، اگر نقشه خوانی بلد نباشید، اگر قطب‌نما در اختیار نداشته باشید، یک وقت نگاه می‌کنید می‌بینید در محاصره‌ی دشمن قرار گرفته‌اید؛ راه را عوضی آمده‌اید، دشمن بر شما مسلط می‌شود. این قطب‌نما همان بصیرت است." (رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای دیدار عمومی با مردم چالوس و بوشهر - ۱۳۸۸/۰۷/۵)

بررسی، کشف و معرفی توانمندی‌های مختلف جامعه در ابعاد منابع انسانی، تجهیزاتی، زیرساختی، استعداد و طرح، نیازهای مقابله را برطرف خواهد کرد. ضمن اینکه به جامعه رشد و بالندگی نیز خواهد داد. در این مورد رهبر انقلاب اسلامی می‌فرماید: "رادیو، تلویزیون، مدارس، وزارت ارشاد، روزنامه‌ها، مجلات و کلاً مجموعه‌ی بنای فرهنگی کشور، مسئولیت دارند." (همان، دیدار با خانواده‌های شهدا استان خوزستان - ۱۳۷۵/۱۲/۱۸).

برای آوردن همه داشته‌های جامعه از امکانات بخش خصوصی تا نهادهای مردمی تا سازمان‌های دولتی برای مقابله در دو محور سلبی و ایجابی نیاز ضروری این طرح خواهد بود. اما مشکل اساسی در این خصوص ایجاد همگرایی در این مجموعه است. که تعامل می‌تواند در این خصوص چاره‌ساز باشد. ورود به این میدان نیازمند منابع انسانی کارآمد، مجرب، متخصص و متعهد است. تربیت منابع انسانی با خصوصیات مورد نیاز برای نبرد در محیط جنگ نرم، احتیاج به سرمایه‌گذاری در بخش آموزش دارد که از راه‌اندازی رشته‌های مختلف در دانشگاه‌ها تا دوره‌های ویژه در مؤسسات می‌تواند چاره این کار باشد.

این میدان و محیط؛ محیطی بسیار سیال، متحول، سریع التغییر از هر حیث هست.

منادیان مقابله در این نبرد می‌بایست در انتخاب راهبردها، مؤلفه‌ها و شاخص‌های موردنیاز چنین پدیده‌ای همت مضاعف داشته باشند.

اصول حاکم بر راهبردها باید حرکت دهنده و انتقال دهنده کشور در ابعاد فرهنگی از محیط‌های انفعالی، محافظه کارانه به محیط ی‌تهاجمی با بهره‌گیری از منابع غنی اسلامی و فرهنگ شایسته بومی با خصوصیات تحول‌گرا، انقلابی با انتخاب راه‌های میان‌بر باشد. باید با اولویت‌بندی فعالیت‌ها بر اقدامات محوری، بن‌بست شکن و تحول‌آفرین تکیه نمود.

تبیین دکترین نظام مقابله با جنگ نرم

تأثیرگذاری هدفمند اعتقادی و تعالی بخشی در جامعه

برای عمق بخشی و توسعه انقلاب اسلامی در سطوح مختلف جامعه و ارائه الگوی مناسب فرهنگی در داخل و سطح جهانی با حضور فعال، تأثیرگذار و اثربخش فرهنگی و اعتقادی در عرصه‌ها و صحنه‌های سیاسی، اجتماعی، می‌بایست زیرساخت‌های مناسب آن را فراهم نموده و در این جهت نقش پیشرو، هدایتی در تعامل ارتباطات سازمان یافته مؤثر و گسترده با نخبگان، مؤسسات و نهادهای مردمی و سازمانی در مراتب ملی، منطقه‌ای و جهانی ایفا نمود. در این خصوص برنامه‌ریزی، ایجاد ارتباطات هنرمندانه و هوشمندانه شبکه‌ای با آحاد جامعه به جهت شناسایی استعدادها و نخبگان گام برداشت در این مسیر، تعالی بخشی اعتقادی و معنوی در جهت تثبیت و نهادینه کردن اراده انقلاب و الگوی نظری آن توسط منابع انسانی معتقد و کارآمد عملی خواهد شد. در اهمیت تعالی بخشی اعتقادی و ایجاد عمق، رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای توجه ویژه و خاصی راقائل هستند، ایشان می‌فرمایند: "مؤکدا توصیه می‌کنم که به عمق‌ها توجه کنید و آن را بطلبید، از ظواهر هم دست نکشید" (رهبر انقلاب حضرت امام خامنه‌ای ۱۳۸۴/۳/۵). محورهایی که ایشان به آن تأکید می‌کنند بنیادی و اساسی است آنجا که بیان می‌کنند: "معارف دینی خود و معارف انقلابی خود را هر چه می‌توانید تعمیق کنید." (رهبر انقلاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای ۱۳۸۷/۲/۱۴).

قدرت مصون‌سازی فرهنگی جامعه و مخاطبین:

هجمه وسیع عوامل، عناصر جنگ نرم دشمن در طی چند دهه در جهت تهی کردن جامعه از روح و فضای انقلاب و تصرف قلب و ذهن مخاطبین، ضرورت پیشگیری و مصونیت بخشی مخاطبین و جامعه را دوچندان می‌نماید. ایجاد قدرت پیشگیری در مخاطبین مؤلفه مهمی است که می‌تواند از آسیب پیشگیری نموده و اقدامات روانی دشمن را خنثی کند.

ظرفیت‌سازی در تولید صنایع فرهنگی و پتانسیل شبکه‌ای:

ظرفیت‌سازی شبکه‌ای هوشمند، منعطف، کارآمد، روزبه‌روز نو شونده برخوردار از فناوری و تجهیزات مدرن، دارای قدرت برتر فکری و تحرک شبکه‌ای برای مقابله با عوامل دشمن

در محیط جنگ مدرن و ظرفیت‌سازی نهادهای سازمان‌های مردمی با ساختار مناسب با بهره‌گیری از ICT و نرم‌افزارهای هدفمند و توسعه صنایع فرهنگی متناسب با مخاطبین و فضاها و محیط متنوع جامعه از دکترین مهم نظام مقابله به شمار می‌رود. برای نهادینه کردن انقلاب اسلامی در داخل و گسترش آن در جهان نیاز به برقراری ارتباطات هنرمندانه و ایجاد سامانه‌های مناسب ارتباط‌گیری است. این ارتباط باید عمیق، اثربخش، کارآمد، همه‌جانبه با اقشار جامعه و سایر ملل طراحی شود.

راهبردهای محوری نظام مقابله با جنگ نرم

از مهم‌ترین راهبردهای محوری این نظام تقویت و ارتقاء بینش، بصیرت و معنویت آحاد مردم است. گویای این اهمیت بیان مهم رهبر انقلاب اسلامی است که می‌فرمایند: "ملت ایران به همان نسبت که دشمن، روش‌های خود را در توطئه علیه ایران اسلامی پیچیده‌تر می‌کند، باید بر هوشیاری و آگاهی خود بی‌فرایند و با آمادگی معنوی، فکری و سیاسی و حفظ وحدت و اتصال و ارتباط با یکدیگر، چهره دشمن را در هر لباسی که هست، شناسایی کند." (حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۸۰/۸/۱۲).

اصل حرکت مقابله با جنگ نرم دشمن باید بر ارتقاء و تقویت بینش، بصیرت و معنویت مخاطبین از گروه‌های مختلف سنی صورت گرفته و زمینه‌های رشد، بالندگی اعتقادی و معنوی برای اقشار مختلف جامعه ترسیم شود.

فضاسازی ارزشی

فضاسازی فرهنگی جامعه هدف، ایجاد محیط‌هایی متناسب با ارزش‌های دینی و انقلابی در قالب نمادها و نشان‌های فرهنگی، سیاسی، هنری، ادبی و اعتقادی برای رواج فضاهای ارزشی با اهمیت بوده و باید مورد توجه قرار گیرد.

تعامل و ارتباط‌گیری

ایجاد زمینه و بسترهای مناسب ارتباطی به منظور ارتباط‌گیری عاطفی، منطقی و اقناعی، کارگشایی و رفع نیاز برای توسعه و بهره‌ری از ابزارهای ارتباطی به‌ویژه ارتباط‌گیری با نخبگان و آحاد جامعه موجب خواهد شد تا دشمنان انقلاب از فعالیت‌ها و اقداماتشان مأیوس شوند. تذکر و یادآوری رهبر انقلاب در این خصوص مبین اهمیت موضوع وحدت و همبستگی بین منابع انسانی کشور است.

"دشمنان ما بیش از آن که به منابع طبیعی ما چشم طمع داشته باشند، به منابع انسانی - که منابع قدرت ما هستند - چشم طمع دارند. آن‌ها می‌دانند اگر این سرمایه‌های اجتماعی از دست یک ملت گرفته شود، اگر یک ملت غیرت ملی و وحدت و همبستگی خود را از دست بدهد، اگر نشاط کار و ابتکار را از دست بدهد، اگر حرکت علمی روبه پیشرفت خود را از دست بدهد، کاملاً در دسترس دشمنان قرار خواهد گرفت؛ می‌توانند راحت به او زور بگویند، می‌توانند بر

او سلطه پیدا کنند، می‌توانند منابع طبیعی و مادی او را هم غارت کنند." (همان، در دیدار با مردم استان همدان، ۱۳۸۲/۴/۱۵).

اشراف بر وضعیت جامعه و مخاطبین و بر آورد تهدیدات، آسیب‌ها، ضعف و قوت‌ها از حیث جمعیتی، الگوهای حداقلی و حداکثری، مخاطب شناسی، مخاطب سازی و نیازسنجی و تعیین اولویت‌ها برای نظام مقابله با جنگ نرم موجب خواهد شد تا بتوان بر صحنه نبرد نرم تسلط یافت. "الآن یک کارزار فکری و فرهنگی و سیاسی در جریان است. هر کس بتواند بر این صحنه کارزار و نبرد تسلط پیدا کند، خبرها را بفهمد، احاطه‌ی ذهنی داشته باشد و یک نگاه به صحنه بیندازد، برایش مسلم خواهد شد که الآن دشمن از طریق فرهنگی، بیشترین فشار خود را وارد می‌آورد." (همان در دیدار با معلمان و مسئولان امور فرهنگی کشور ۱۳۶۹/۲/۱۲).

پیشگیری و بازدارندگی ملی

شناخت زیرساخت‌ها، تعیین شاخص و الگوهای شایسته ملی و بهره‌گیری از اعتماد و هویت ملی به عنوان اهرم‌های مناسب و زیر بنایی برای بازدارندگی در مقابل تسلیم، سازش، گرایش به فرهنگ بیگانه، از جمله راهبردهای اساسی به شمار می‌رود.

سیاست‌های حاکم بر نظام مقابله با جنگ نرم

- حفظ وحدت، بهره‌گیری از باورها، ارزش‌ها و هنجارهای اسلام ناب محمدی (ص) و انقلاب اسلامی به منظور تحقق ارزش‌ها و هنجارهای مورد انتظار

- استفاده از منابع دینی، دیدگاه ای رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای به منظور تحقق اهداف دینی و تدابیر در بخش مخاطبین

- مدنظر قرار دادن سیاست‌های کلان نظام و چشم انداز ۳۰ ساله جمهوری اسلامی به جهت تدوین سیاست‌های کلان و تأکید بر قانون اساسی جمهوری اسلامی.

مدل مفهومی مقابله با جنگ نرم دشمن

آنچه در خصوص مقابله با جنگ نرم دشمن مدنظر بوده فرایندی است که از شناسایی، رصد و اشراف بر فعالیت‌ها آغاز و ایجاد زمینه و فضا برای افکار عمومی ادامه و در جهت ارتباط‌گیری هوشمندانه و اثر گذاری معنوی، اعتقادی و سیاسی تجلی یافته و موجب تحقق اعمال صالح و گسترش آن در جامعه می‌گردد، برای نهادینه کردن اثرات فعالیت‌ها ایجاد و تقویت نهادها و مؤسسات مردمی کارساز خواهد بود.

سیاست گذاری

تشکیل شورای عالی سیاست گذاری

تعیین و تبیین چارچوب مقابله با جنگ نرم

ایجاد سامانه کنترل و نظارت کلان مقابله با جنگ نرم
 راه اندازی ستاد مرکزی طراحی مقابله با جنگ نرم
 فرهنگ سازی
 آماده سازی اذهان سبت به محیط فرهنگی آینده
 جریان سازی عمیق با ایجاد غنای تئوریک
 تئوریزه کردن تجارب برای محیط جنگ مدرن، ط متکی به آخرین فناوری روز
 توسعه، میق و نهادینه کردن اهیم مرتبط
 بارور کردن باور مخاطب
 ولید متن و محتوای آموزشی و تربیتی در راستای آموزش و شناخت جنگ نرم.
 زنده نگه داشتن روحیه دشمن ستیزی و دشمن شناسی
 شناخت جنگ نرم و شناساندن آن.
 گفتمان سازی، ایجاد دغدغه عمومی، آگاه سازی عمومی
 اشراف جامع بر استراتژی، طرح ها، وضعیت مخاطبین، جامعه، اقدامات، فعالیت ها و
 رفتار دشمن.

- رصد و پایش مداوم استراتژی، عملیات و تاکتیک های دشمن.
 - شناسایی مبانی فکری، اعتقادی، اسی و فرهنگی دشمن برای به چالش کشاندن آن ها.
 - کالبد شناسی و شناخت د ترین راهبردی دشمن در فضای تهدیدات نرم.
 - شناسایی، ریشه یابی، تبیین و ز نه های آشکار و پنهان دشمن در جنگ نرم.
 - شناسایی شبهات، تردید ما، جریانات انحرافی
 - آسیب شناسی مخاطبین و بسترهای اجتماعی.
 - پیش بینی حرکت دشمن و سناریوهای پیش رو در جنگ نرم.
- در این مرحله ضمن شناخت و بهره گیری از فرصت ها، می بایست آسیب های موجود و متصور برای جامعه و مخاطبین نیز شناسایی و راه های بر طرف نمودن آن ارائه گردد. تعیین بازیگران صحنه های مختلف مقابله با تعیین الگوها و شاخص ای حداقلی و حداکثری در ابعاد و عرصه های مختلف جنگ نرم، بر این موضوع اشراف یافت.
- شناخت مخاطبین و بر آورد جمعیتی، تعیین نیازهای مخاطبین متناسب با ذائقه، ذوق و سلیقه آنان. مهم ترین وجه این بخش شناخت تهدیدات و مشاء و اراده، عوامل و عناصر دشمن محسوب می شود.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص شناسایی جنگ نرم می فرمایند:
 " باید مسائل کلان را ببینید؛ دشمن را درست شناسایی بکنید؛ هدف های دشمن را

کشف بکنید؛ احیاناً به قرارگاه‌های دشمن، آن چنانی که خود او نداند، سر بکشید و بر اساس او، طراحی کلان بکنید و در این طراحی کلان، حرکت کنید. در رتبه‌های مختلف، فرماندهان بالا این نقش‌ها را ایفا می‌کنند." (مقام معظم رهبری در دیدار با اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۸/۶/۸).
با توجه به اهمیت موضوع شناخت دشمن به عنوان اولین مرحله مقابله؛ بیان دیگری از رهبر انقلاب ابعاد آن را مشخص نموده است:

"باید ابعاد دشمن و ابعاد دشمنی را بدانیم تا بتوانیم بر او فائق بیائیم. البته ما مدد الهی داریم، کمک غیبی داریم بدون شک؛ این را انسان دارد مشاهده می‌کند؛ لکن ما مادامی که هوشیارانه، آگاهانه در میدان باشیم، تدبیر لازم را به کار نبریم، کمک الهی به سراغ ما نخواهد آمد." (همان در دیدار با اعضای مجلس خبرگان، ۱۳۸۸/۷/۲).

در اشراف بر دشمن دو جنبه اساسی وجود دارد، ابتدا شناخت از او و سپس شناساندن دشمن و دشمنی‌ها به مخاطبین جامعه هدف، که دیدگاه مقام معظم رهبری در همین راستا مؤید این شناخت و شناساندن است:

"ما باید جوانب این توطئه را به روشنی بشناسیم و بشناسانیم؛ وظیفه‌ی ما این است. امروز جنگ نظامی با ما خیلی محتمل نیست نمی‌گوییم به کلی منتفی است، اما خیلی محتمل نیست. لکن جنگی که وجود دارد، از جنگ نظامی اگر خطرش بیشتر نباشد، کمتر نیست؛ اگر احتیاط بیشتری نخواهد، کمتر نمی‌خواهد." (همان منبع).

اگر کشوری، ملتی و امتی از شناخت دشمن، عملکردش، رفتارش و نیاتش غافل شود به سختی ضربه می‌خورد. برای اینکه در هیچ دوره‌ای غافلگیر نشود باید بعد دشمن‌شناسی خود را تقویت کند از تجربیات تاریخی، مصداق‌های عملی، درس بگیرد و با درایت با آن برخورد کند همان گونه که حضرت امام خامنه‌ای می‌فرماید:

"اگر انسان بخواهد ضربه نخورد، باید نقش دشمن را ببیند. یکی از لوازم توجه و ملاحظه برای ضربه نخوردن، دیدن دشمنی است که می‌خواهد به ما ضربه بزند؛ از این ما را نباید غافل کنند. خط اغفال بخصوص خواص و نخبگان از تأثیر دشمن، یکی از خطوط القائی و تبلیغاتی دشمن است. حالا طرق مختلفی البته برای این کار دارند. تا کسی بگوید دشمن، می‌گویند: آقا شما همه‌اش به گردن دشمن می‌اندازید! خوب، هست دشمن؛ هست دشمن؛ چرا نمی‌بینیم دشمن را؟ چرا نمی‌بینیم شعف عظیمی که دشمن پیدا می‌کند از آنچه اینجا از اختلاف ما، از حوادث گوناگون، از بلوای بعد از انتخابات به وجود می‌آید؟ تشویق کنند کسانی را که عامل هستند. آنجا، رئیس یک کشور بزرگ از آدم‌ها اسم می‌آورد! خوب، این جز ایجاد دشمنی است؟ از معارضین نظام اسم می‌آورد و تمجید می‌کند از فلان کس که آقا از شجاعت او (!) ما تعجب کردیم. چرا؟ چون یک کلمه‌ای گفته که آن‌ها خوششان آمده. این‌ها

را باید دید؛ این‌ها را باید متوجه شد و نبایستی از دشمنی دشمن غفلت کرد." (همان منبع). تأکید معظم له بر غفلت به دلیل اهمیت موضوع است که اگر غفلت نباشد دشمن موفق نخواهد شد، یکی از دلایل مهم موفقیت و پیروزی دشمن در چنین میدان‌هایی، غفلت مسئولان، نخبگان، خواص و مردم است. چون دشمن برابر برنامه و اهدافش عمل می‌کند، آنچه مهم است عمل جامعه هدف به وظیفه خود است از آن جمله عدم غافلگیری توسط دشمن است. رهبر انقلاب در این خصوص می‌فرمایند:

" البته دشمنی او خلاف انتظار نیست، غفلت ما خلاف انتظار است؛ غفلت ما خلاف انتظار است." (همان منبع).

فضاسازی ذهنی و حیطی

- فضاسازی فرهنگی در جهت ایجاد جو غالب ارزشی در جامعه.
- تصویرسازی مثبت از رویکردها، دست آوردهای انقلاب اسلامی.
- ایجاد جریانات و هیجانات مثبت در جامعه.
- فضاسازی، تعظیم شعائر اسلامی، انقلابی و ارزشی و ارائه مصادیق الگویی آن همچون شهدا، ایثارگری و....

- ایجاد روحیه مقاومت و پایداری، نشاط، بالندگی و... در جبهه خودی.
- اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی جامعه آماج نیست به فعل و انفعالات فضای مدرن جنگ نرم.
- جهت‌دهی به افکار عمومی.

جامعه هدف در معرض آماج پیام‌های رنگارنگ، متنوع و اغواکننده طواغیت جهانی است این پیام‌ها در قالب انواع محصولات دیداری، شنیداری، نوشتاری و صنایع فرهنگی، سبک زندگی، مد، مدل، الگو و برابر سلاقی، ذائقه‌ها و مخاطبین تهیه و تولید و نشر می‌یابد. در داخل منفعت‌طلبان، وابستگان، شیفتگان فرهنگ بیگانه و غافلان این میدان، مخاطب و محیط را برای ترویج و گسترش آن مهیا می‌کنند و در خارج از کشور، نظام سلطه، ضدانقلاب در تلاش هستند تا با تولیدات ضد دینی و ضدانقلابی خود فضای کشور را تحت تأثیر قرار داده و در جهت تغییر ارزش‌ها، هنجارها و رفتار مخاطب ایرانی گام بردارند. با توجه به چنین وضعیت و موقعیتی، تلاش مناسبی در جهت فضاسازی ارزشی در جامعه مخاطبین و محیط بیرونی و پیرامونی آنان را با طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی و تقویت نهادهای سازمان‌ها و نخبگان و جوانان این صحنه در جهت تهیه و تولید و پوشش جامعه با محصولات و صنایع فرهنگی دینی و ارزشی، همت جدی را می‌طلبد. در کنار تولید محصولات ارزشی و اشباع محیط درونی و پیرامونی مخاطبین از محصولات مناسب فرهنگی، تبلیغی و هنری باید مخاطبین در سطوح مختلف را با مفاهیم، شیوه‌ها، عناصر و عوامل جنگ نرم دشمن آشنا نمود تا در

مواقع ضرورت حساسیت لازم را از خود نشان دهند. با توجه به اهمیت موضوع، رهبر معظم انقلاب اسلامی می‌فرماید:

"مراقب باشید،... ذهن‌ها و دل‌ها و فکرها و ایمان‌ها را مورد پاسداری دقیق قرار دهید، این سفارش همیشگی من است و بدانید در این صورت هیچ عامل و نیرویی، زیر این آسمان وجود ندارد که بتواند بر شما غلبه کند." (همان ۱۳۸۱/۶/۲۴).

ارتباط پیری هدفمند

- ایجاد زیرساخت‌های اساسی و مهم فرهنگی برای ارتباط‌گیری.
 - ارتباط‌گیری هوشمندانه با نیروهای مجرب پیوسته و وابسته برای کادر سازی
 - توانمندسازی منابع انسانی مقابله‌کننده.
 - شبکه‌سازی ارتباطی انسانی با ارتباط‌گیری حقیقی و حقوقی
 - تقویت روابط عاطفی مخاطبین
 - بهره‌گیری از اصول ارتباطات و مهارت‌های تأثیرگذار ارتباطی
 - ایجاد ساختارهای ارتباطی با جریان یافتگی تفکر بسیجی در داخل و ارتباط نظام‌یافته با مخاطبین در خارج
 - ارتباط پیری با شبکه‌های اجتماعی و تشکل‌های مردم‌نهاد.
- در عصر کنونی ارتباط و ارتباط‌گیری با مخاطب بسیار با اهمیت و مهم به شمار می‌رود. ابتدا باید محیط، زمینه‌ها و فضاهای مرتبط با مخاطبین به گونه‌ای مهیا و آماده شود که مخاطب ایرانی بتواند ارتباط خود را با خداوند متعال به خوبی تعریف نماید و این وظیفه نظام، متصدیان و نخبگان جامعه است. که موانع ارتباط‌گیری هدفمند مخاطبین با خالق یکتا برداشته و فضا و محیط جذابی را به وجود آورند، تا گرایش به سوی خداوند روزبه‌روز بیشتر شود.

وقتی ارتباط فرد با خداوند، ارتباط شایسته‌ای باشد، می‌تواند ارتباط بین فردی را جهت‌دهی نماید اما هدف ما از ارتباط هدفمند، ایجاد، تقویت و گسترش این رابطه با مسئولین، متصدیان و آحاد مردم است. حضرت امام خمینی (ره) در این خصوص توصیه بسیار ارزشمندی دارند ایشان فرموده‌اند: "باید همان محافل انس و نورانیت و برادری و وحدتی که در میدان‌های نبرد و در جبهه بوده است و همان ارتباط معنوی که میان شما و روحانیت برقرار بوده به جمع داخلی و به همه محیط‌های سیاسی و اجتماعی و نظامی کشانده و تا انقلاب اسلامی ما از خطر آفت‌ها و تفرقه‌ها و بی‌تفاوتی‌ها محافظت گردد. مبادا که این سرمایه‌های عظیمی که محصول سالها، تجربه و تلاش در عسرت‌ها و فراز و نشیب‌ها بوده است، در مسیر زندگی روزمره به فراموشی سپرده شود." (همان منبع).

ارتباط مسئولان و متولیان امور با مردم می‌بایست باهدف کارگشایی و رفع نیازهای مختلف آنان صورت پذیرد. اگر بر همه ابعاد زندگی مردم روح فرهنگی حاکم باشد و این فرهنگ نشأت گرفته از مبانی دینی باشد می‌تواند ارتباطات مابین مردم را به‌خوبی رقم زند. از جمله ارتباط‌گیری هدفمند ارتباطات عاطفی و محبت‌آمیز بین مردم باهم دیگر و مسئولان با مردم هست. با توجه به گسترش ابزارهای ارتباطی و کم کردن ارتباطات چهره به چهره، ایجاد ارتباطات عاطفی - قلبی بین افراد مشکل‌تر شده است. به همین دلیل نحوه استفاده از ابزارهای نوین ارتباطی نیز می‌بایست به‌صورت مناسب و هدفمند طراحی و به کار گرفته شود. لذا برای ارتباط‌گیری‌ها نیاز به بسترسازی ای مناسب هست. برای ایجاد بسترهای مناسب، نیازسنجی برای شناخت نیازهای مخاطبین امری لازم است. و همچنین شناخت از مخاطبین لازمه امر ارتباط‌گیری هست.

آنچه این ارتباط را می‌تواند تحکیم کند تقویت و استمرار آن با نخبگان جامعه است.

عمق‌بخشی و اثرگذاری اعتقادی، معنوی و سیاسی

تقویت ایمان دینی و پایه‌های اعتقادی و معرفتی مخاطبین

تعمیق ارتباطات معنوی به جهت پایداری در مقابل تهاجمات روحی، روانی استکبار

تأثیرگذاری در پیشرفت علمی و فن‌آوری

عمیق ارتباطات سیاسی برای مصون ماندن از آسیب‌های تحولات جهانی.

تعمیق تفکر بسیجی در جامعه به‌ویژه بین نخبگان و خواص

تعمیق احساس امنیت در جامعه

تقویت ایمان دینی، مهم‌ترین مؤلفه برای تأثیرگذاری بر مخاطبین و بهترین راه در امان ماندن از تأثیرگذاری جنگ نرم دشمن است. اعتقادات دینی به بازدارندگی در مقابل خوی تجاوزطلبی سلطه‌گران منجر می‌شود. البته نه دین‌های تحریف‌شده و ساخته‌شده توسط قدرت‌ها، بلکه دینی چون اسلام ناب که همیشه مانعی بزرگ در سر راه استعمارگران قرار داشته است. به همین دلیل هم همیشه سعی در تحریف، آن داشته‌اند. تقویت پایه‌های اعتقادی - معرفتی کودکان، نوجوانان و جوانان می‌تواند راهکاری مطمئن در راستای مقابله با شیوه‌ها و رسانه‌های جنگ نرم دشمن باشد. "یکی از راه‌های تهاجم فرهنگی این بوده که سعی کنند جوان‌های مؤمن را از پایبندی عصبانه به ایمان که همان چیزهایی است که یک تمدن را نگه می‌دارد منصرف کنند، همان کاری را که در اندلس، در قرن‌های گذشته کردند..." (رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار با وزیر و معاونین و روسای آموزش و پرورش ۱۳۷۱/۵/۲۱). باید ارتباط دینی و تقویت ایمان مخاطب ایرانی با بهره‌گیری از پتانسیل حوزه‌های دینی و علمی کشور، علمای طراز انقلاب اسلامی، منابع و متون غنی دینی بیش‌ازپیش تقویت نمود البته این فعالیت‌ها و اقدامات

باید به صورت ظریف، مناسب و هنرمندانه در قالب تولیدات و محصولات متنوع و جذاب برای مخاطب عرضه شود. یقیناً اگر جنبه‌های ایمانی، اعتقادی و معرفتی آحاد ملت عمق داشته و نهادینه شده باشد. مخاطب مجهز به سلاح خودپایی خواهند شد و مصونیت خواهند یافت. چون آنچه مورد هدف دشمن است قلب، ذهن و ایمان مردم است. "ذهن مردم، ایمان مردم، عواطف مردم و عشق مردم است که هدف دشمنان قرار دارد، و نفوذ در این‌ها از طریق فرهنگی است...." (همان، ۱۳۷۸/۲/۲۸).

"تهاجم فرهنگی، به مقصود بی اعتقاد کردن نسل نو انجام می‌گیرد." (همان، در دیدار با وزیر، معاونین و مشاورین آموزش و پرورش ۱۳۷۰/۱۰/۲۵).

در بعد دیگر تعمیق ارتباطات، تعمیق معنوی است که سرچشمه زلال ایمان، اعتقاد و معرفت است. انسان‌ها با معنویت اسلامی در مقابل خیل تهاجمات روحی، روانی استکبار می‌توانند ایستادگی کنند. اولین اثر حضور معنویت در انسان‌ها، ایجاد مصونیت در مقابل نفس سرکش و وسوسه‌های شیطانی و عوامل و پدیده‌های اغواکننده طراحان جنگ نرم و سلطه جویان است. آنچه مشخص است برای مقابله و مبارزه با دشمن در صحنه‌های نرم؛ تک‌بعدی نخواهد بود، بلکه ترکیبی از فعالیت‌های اعتقادی، معنوی و بصیرت سیاسی خواهد بود. "بهترین راه مبارزه با استکبار و دشمنان... پیشرفت علمی، پیشرفت فناوری، پیشرفت اخلاقی، همبستگی ملی و محکم کردن پایه‌ی ایمان و انگیزه‌های معنوی؛ هر چه که در این چیزها ما پیشرفت کنیم، دشمن بیشتر عقب می‌نشیند و این مهم‌ترین مبارزه‌ی ملت ایران است" (رهبر معظم انقلاب اسلامی ۱۳۸۵/۲/۶). تحکیم و تقویت پایه‌های معنوی آحاد مردم از طرق مختلف می‌تواند ارتباطات فردی و اجتماعی را مستحکم نموده و موجب پیشگیری از آسیب‌ها شود. تعمیق ارتباطات سیاسی نیز به لحاظ تغییرات و تحولات مستمر جهانی و داخلی در حوزه‌های مختلف جمعیتی و مخاطبی از دیگر شیوه‌های مقابله با جنگ نرم دشمن است. تحولات سیاسی به لحاظ مورد توجه دشمن بودن نیاز به استحکام ساخت داخلی نظام دارد.

وقتی ساخت داخلی نظام مستحکم شد. نفوذ در آن به سختی صورت خواهد گرفت. در کنار استحکام بخشی به ساخت نظام داخلی ایجاد جریان نخبگی در حوزه‌های سیاسی است این نخبگی باید از حالت دفاعی به رویکرد تهاجمی تغییر مسیر دهد به جای انفعال باید مهاجم بود. وقتی در حوزه‌های سیاسی آمادگی همه‌جانبه تهاجم به دشمن را داشته باشیم. دشمن جرأت حمله به فرهنگ، سنت، اعتقادات و ارزش‌های اسلامی و انقلابی ما را نخواهد داشت. از جمله تقویت حوزه سیاسی، تعمیق تفکر بسیجی است که می‌تواند در بحران‌ها، مشکلات و معضلات را برطرف نماید.

ایجاد انگیزه و برانگیختگی فردی و جمعی

- شور آفرینی و نشاط انگیزی در جوانان و نوجوانان در گرایش به اهداف انقلاب
- ایجاد زمینه و محیط مناسب انگیزی با محتوای شور و حال عارفانه برای مخاطبین
تبیین فضاهای ارزشی و لذت بخش کردن محیط برای گرایش به ایثار فداکاری
ایجاد اعتماد به نفس، خودباوری با هدف برانگیختگی ملی و دینی در جوانان برای حضور
در میدان های مقابله با استکبار، سلطه، نفاق و...
ایجاد فضای امید، آینده ی روشن، ...

برطرف کردن نیازهای مادی و معنوی جوانان با مدنظر قرار دادن عزت و منزلت آنان
برای انجام اقدامات بزرگ و سترگ نیاز به انگیزه مناسب هست. حضرت امام خمینی
(ره) معمار کبیر انقلاب اسلامی برای به ثمر رساندن انقلاب اسلامی و همراه کردن مردم
مسلمان ایران، در آنان ایجاد انگیزه نمود. حضرتش با برشماری ارزش های انسانی، اسلامی،
به نمایش گذاشتن سیره و منش و رفتار طراز اسلام ناب با ایجاد امید به مردم، انگیزه داد تا
با نثار جان و مال و فروریختن ترس و کسب بصیرت و بینش در صحنه های مختلف انقلاب،
حضور پر شور، همراهی، همدلی و دلدادگی را به نمایش بگذارند تا پیروز میدان شوند و در
تثبیت و ادامه آن نیز صحنه را ترک نکنند. بخشی زیادی از این همراهی، ایجاد انگیزه ای بود
که امام (ره) در مردم به وجود آورد. نمونه بارز آن دفاع هشت ساله مردم در جنگ تحمیلی
نظام سلطه بود. برای ایجاد انگیزه، متناسب با مخاطب و اقشار مختلف می بایست جنبه های
مختلف فردی آنان را تقویت کرد که از جمله ایجاد و تقویت شور و حال عارفانه است که این
امور در برنامه هایی چون اعتکاف، دعای کمیل، ندبه، زیارت عاشورا، برنامه های دهه اول محرم
و شب های قدر و روزهایی چون عرفه و... قابل دسترسی است. در بعد دیگر ارتقاء انگیزه و روحیه
ایثارگری، شهادت طلبی و در کل روحیه جهادی است. که اوج آن در شب های عملیات هشت
سال دفاع مقدس در قالب شب های وداع تجلی می یافت. در حال حاضر این روحیه را می توان
در دفاع از مظلومین و ستم دیدگان مسلمانان افغان، عراقی، لبنانی به ویژه فلسطین متجلی
ساخت، باید به گونه ای در این خصوص برنامه ریزی نمود که جوان و نوجوان ایرانی شهادت
و شهادت طلبی را برای خودش آمال و آرزو بداند و در رسیدن به آن دنبال فرصت باشد و این
روحیه بزرگ ترین مانع در مقابل وسوسه های متنوع، جذاب و اغوا کننده، ترفندها، محصولات
و تولیدات نظام سلطه در جنگ نرم خواهد بود. همچنین از ابعاد برانگیختگی و روحیه بخش
که انقلاب اسلامی در جماعت ایرانی و غیر ایرانی ایجاد نمود. اقدامات و فعالیت های انقلابی
به ویژه حضور مخاطبین از نوجوان تا پیر در محیط های جهادی، معنوی سه دهه گذشته
است ضمن اینکه این روحیه باید حفظ شود می بایست پررنگ تر نیز بشود. وظیفه مسئولان
و نهادهای مربوطه تسهیل زمینه حضور و نهادینه کردن آن است. ضمن اینکه اسوه های این

صحنه را به عنوان الگوی نسل‌ها معرفی نماید. جنبه دیگر ایجاد انگیزه، تقویت روحیه دینی و ملی به‌ویژه روحیه خودباوری و اعتماد به نفس در جوانان است. با توجه به گذشته‌های شایسته تاریخی و ملی در بین ایرانی‌ها و نزدیکی آن جنبه‌ها با آموزه‌های دینی این محور می‌تواند در برانگیختگی ملی تجلی‌یافته و قدرت خودباوری و اعتماد به نفس را افزایش دهد. همچنین برای ایجاد انگیزه می‌توان جوانان و نوجوانان را با اسطوره‌های دینی و ملی، سیره ائمه اطهار و علمای بزرگ و مجاهدان آشنا ساخته و به عنوان الگوهای مناسب معرفی نمود. محور مهم دیگر برای ایجاد انگیزه و روحیه خودباوری و اعتماد به نفس، از بین بردن ناامیدی و یاس است. برای از بین بردن یأس باید مردم را به آینده‌ای روشن امیدوار نمود باید باورهای امید را در دل مخاطب بارور ساخت چون "در آئین و فرهنگ پیامبر اعظم (ص) توقف نیست، ایستادن نیست، وامانده شدن نیست، تحجر نیست و نومیدی وجود ندارد، پیامبر ما با نومیدی جنگید. مسلمان سرشار از امید است." (رهبر انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) ۱۳۸۵/۱/۱).

برای تقویت جنبه‌های انگیزشی مخاطب، نیازهای مادی و معنوی او باید به طرز شایسته‌ای برطرف شود.

اقدامات ایجابی و سلبی

طرح‌ریزی کلان بر اساس تعالیم اسلام ناب مبتنی بر اعتلاء، عمق‌بخشی، معرفت و بصیرت دینی و تحکیم فکری و عملی ارزش‌های انقلاب اسلامی

طرح‌ریزی و اجرای عملیات خنثی‌سازی اقدامات دشمن در حوزه استراتژیک و عملیات پیشگیری و مصون‌سازی جامعه و مخاطبین نسبت به تأثیر اقدامات دشمن با بهره‌گیری از فعالیت‌های صیرتی (فعالیت‌های ایجابی)

طراحی و اجرای برنامه‌های تهاجمی علیه اراده، ارکان، پایگاه‌ها و عناصر نرم دشمن (فعالیت‌های سلبی)

طرح‌ریزی و پیش‌بینی مانورهای جمعیتی ایجابی برای مقابله با اقدامات میدانی دشمن. با توجه به مطالب پیش‌گفته در خصوص شناخت محیط و مخاطبین، فضا سازی مناسب محیطی و پیرامونی و ایجاد ارتباط فرهنگی هدفمند و تأثیرگذاری اعتقادی، معنوی و سیاسی در حوزه‌های مختلف مخاطبین به منظور تحکیم ارتباطات، نیاز به ایجاد انگیزه و برانگیختگی مناسب در راستای اهداف عالیه اسلام و انقلاب اسلامی را یادآور شدم. در ادامه مطالب قبلی، نیاز به اقدامات مناسب و شایسته در این خصوص هست. بهترین مطلب برای بیان این بحث عمل صالح است. (إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَّاصُوا بِالْحَقِّ وَ تَوَّاصُوا بِالصَّبْرِ) (قرآن کریم، سوره عصر، آیه ۳). بهترین عمل التزام به فرایض دینی است. با بهره‌گیری از منابع غنی دینی و به‌ویژه حوزه‌های علمیه و علمای اسلام و

روحانیت متعهد و طراز انقلاب در تبیین فرایض دینی و جذاب نمودن گرایش و عمل به آن، محیطی فراهم شود که این اعمال برای مخاطب شیرین و جذاب باشد. شناساندن وظایف و مسئولیت‌ها و عمل به آن به‌ویژه مسئولیت‌ها و وظایف سیاسی که از این طریق دشمن سعی در اغفال، اقناع، القاء و تحذیر مخاطب ایرانی دارد. از اقدامات و اعمال صالح مهم، دفاع از انقلاب اسلامی در اشکال مختلف آنست. انقلابی که در عمر کوتاه سه دهه خود طومار مادی‌گرایی، عرفان‌های کاذب، دین‌های قلابی، ایسم‌های بی‌نیان را در هم کوبیده است. همچنین می‌توان اقدامات و اعمال صالح را در محورهای زیر برشماری نمود.

- اعتماد و توکل مطلق به خداوند متعال در همه امور و خوداتکایی
- تقویت، اعتقاد قلبی و عملی به ولایت مطلقه فقیه به عنوان نظریه موفق حکومت دینی
- ایجاد زمینه‌ها و گشت به خود و تقویت خود پای و خودپیرایی معنوی با شیوه‌های هنرمندانه
- ضاسازی مناسب و ایجاد زمینه‌های ارزشی برای مخاطب به منظور نخوردن فریب ظواهر دنیایی و دل بسته به زروزیور و زخارف دنیا نشدن
- رایج نمودن حفظ ارزش‌ها و تقویت تفکر ارزشی، اعمال صالح و رفتارهای دینی به‌ویژه در بین نوجوانان و جوانان

- ایجاد محیط مناسب برای تبعیت از اسلام ناب محمدی (ص) و برخورد با اسلام سکولار، اسلام آمریکایی، اسلام تحجر، اسلام سازش و اسلام منهای روحانیت
- بهادادن به فداکاری، ایثار، روحیه جهادی و کوچک شمردن مشکلات و موانع بر سر راه
- ارج گذاری به روحیه توانستن، اعتماد به نفس و خودباوری و استقلال
- ارزش دانستن روحیه، تفکر و عمل انقلابی در پایداری، مقاومت و صبر و استقامت
- در برابر استکبار و تقویت روحیه دشمن ستیزی و عدم سلطه پذیری مخاطبین.

گسترش و توسعه عمل صالح در جامعه

- توسعه و گسترش فعالیت‌های دینی، انقلابی با ایجاد عمق بصیرت، نش و معرفت دینی، سیاسی و فرهنگی
- گسترش و نهادینه کردن زیرساخت‌های امنیتی به منظور بالا بردن سطح احساس امنیت در جامعه

هم‌را کردن عملیات فرهنگی، سیاسی و انیتی برای مقابله
ایجاد شبکه‌های چندبعدی اجتماعی

- سازمان دهی تشکل‌های مردمی بی‌شمار همچون کانون‌های ادبی، هنری، سیاسی و فرهنگی
- شبکه‌سازی مجازی با مدنظر قراردادن هم‌جواری جهانی و فشردگی مکانی و زمانی
- تقویت و نهادینه‌سازی فعالیت‌های مردمی و مردم‌یاری به‌ویژه در طبق کم‌برخوردار
- تبلیغ، ترویج فرهنگ احترام، احساس و اکرام در بین آحاد جامعه

در این مرحله کلیه اعمالی که در مرحله قبل قید شد را ضمن تقویت و ارتقاء، باید به نحو مطلوب و شایسته‌ای توسعه و گسترش داد. همچنین برخی از اقدامات دیگر را زمینه تقویت و نهادینه شدن آن قرارداد. از جمله:

- برنامه‌ریزی و استمرار خدمت‌رسانی شایسته در عرصه‌های مختلف نیاز مردم در مناطق مختلف کشور به‌ویژه مناطق محروم به‌خصوص روستاها که می‌تواند طعم شیرین تفکر ناب اسلامی در یاری‌رسانی را به ذائقه ستم‌دیدگان از دوران طاغوت و کم‌کاری‌های چند دهه گذشته بچشاند. سفارش رهبر انقلاب به مسئولان نظام در خصوص تلاش برای مردم، راهبردا اساسی در جذب مردم به شمار می‌رود: "اخلاص، حدّ و جهد، خستگی‌ناپذیری، بی‌طمعی و ترجیح دادن صالح عمومی بر مصالح شخصی را در عمل، را نمای خودتان قرار دهید. این عمل شماسست؛ این عبادت شماسست؛" (رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، ۸۵/۸/۲).

چنین ایشان می‌فرمایند: "عزیزان من! اساس در همه‌ی مسئولیت‌ها تدبّین، امانت و صداقت است. اگر آدم‌های کارآمد امانت و صداقت نداشته باشند، کارآمدی آن به نفع مردم تمام نخواهد شد. علاوه بر کارآمدی، انسان‌ها باید متدین، امین، صادق، روراست و دل‌بسته‌ی به اهداف و آرمان‌های دینی مردم باشند." (همان، ۸۵/۹/۲۲).

- ترویج، تبلیغ و گسترش فرهنگ و عمل امر به معروف و نهی از منکر با تبیین و تشریح مناسب و ساماندهی شایسته در قالب شیوه‌ها و روش‌های جذاب، هوشمندانه و هنرمندانه

- ارزشی کردن فضاها و محیط‌های آموزشی و علمی به‌ویژه دانشگاه‌ها به‌عنوان کارخانه تربیت عناصر موردنیاز انقلاب اسلامی و تمدن اسلامی

- توصیه به حق و توصیه به صبر باید به‌عنوان راهبردهای اساسی نظام، مؤسسات، مراکز و نهادهای فعال و همچنین نخبگان و خواص معتقد به انقلاب اسلامی تلقی شود.

- تبیین، تشریح و ترویج اعمال حسنه و ایجاد زمینه‌های مشارکت و تعاون اقشار مختلف در انجام اعمال حسنه و توسعه و گسترش آن در جامعه

- مراقبت و پاسداری دقیق از ذهن‌ها، فکرها، ایمان‌ها و قلب و دل‌ها با توجه به شبه افکنی‌ها، ایجاد تردید و شک‌های فراوان و گسترده روزانه

- پیشگیری و ایجاد مصونیت در مقابل نفوذ تفکر و اعمال تجمل‌گرا، رفاه‌زدگی مردم و دلدادگی جوانان و نوجوانان به دنیا و مطاع زرق و برق دار آن.

تبیین، تشریح و نهادینه‌سازی فرمان‌ها و منویات و تدابیر حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در تمامی شئون حیات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، علمی، فرهنگی و زندگی روزمره مردم. "برای مقابله اصولی و برنامه‌ریزی شده با این تهاجم دشمن، لازم است مدیریت متمرکز و هدایت‌کننده‌ای در امور فرهنگی به وجود آید و با توسل

به ابزار و نیروی فرهنگی، تهاجم دشمن را علاج و تأثیر آن را خنثی کنند." (همان، در دیدار با خانواده‌های شهدا استان خوزستان، ۱۳۷۵/۱۲/۱۸).

- ایجاد زمینه ای مناسب برای تقویت، گسترش و توسعه انضباط انقلابی و قانون گرایی در بین اقشار جامعه و پیگیری فرهنگی در عمل مداوم به آن.
- سوق و عادت دادن مخاطبان به نماز، نوافل، مستحبات، ترک محرمات و مکروهات
- ترویج و توسعه سجایای اخلاقی همچون معرفت به راست گویی و پیشه کردن قناعت
- توجه به امانت داری، تحمل یکدیگر، افزایش عشق و علاقه و دلدادگی به ائمه اطهار (ع) و استمرار به هم نوع و کمک به محرومان و نیازمندان ...
- روشن نگه داشتن نهضت انتظار و نهادینه کردن انتظار سازنده و مهیا کردن ذهن‌ها و قلب‌ها برای ظهور

- ایجاد و توسعه تشکله‌ها، هسته‌ها و کانون‌های مردمی:

با توجه به گستردگی سرزمین عزیز ایران و بی شماری مخاطبین و همچنین تکلیف نشر و ترویج فرهنگ اسلام و انقلاب اسلامی در بین مخاطبان داخل و خارج از کشور، و محدود بودن امکانات و توانایی دولت، ایجاد، تقویت و حمایت از مؤسسات، سازمان‌های مردمی و تشکلهای دینی می‌تواند در این جهت کارساز باشد. به همین دلیل ضمن هدف گذاری مناسب در این خصوص و نیازسنجی و برآورد نیازها، برنامه ساماندهی، هدایت و جهت دهی به فعالیت مراکز علمی، فرهنگی، سیاسی، مذهبی، قرآنی متناسب با نیازهای انقلاب اسلامی و مقابله با جنگ نرم دشمن در دستور کار قرار گیرد. برای استمرار فعالیت این گونه نهادها، آموزش و نخبه پروری و به روزرسانی اطلاعات آنان جزء ضروریات این امر محسوب شود. شرایط به گونه‌ای مهیا گردد که هرروز شاهد ایجاد و تشکیل چنین کانون‌های مردمی در جهت ترویج و تبلیغ ارزش‌های انقلاب اسلامی باشیم تا از این طریق ابزار و امکانات مقابله با جنگ نرم دشمن که هرروز گسترده‌تر خواهد شد را فراهم آوریم.

ارزیابی و بازخورد پیری

تعیین مؤلفه و شاخص

یص موفقیت ما و ضعف ما

تعیین زاویه انحراف و تطابق ما

موفقیت ما

رمیم ضعف ما و اصلاح نظام

اصول حاکم بر فرماندهان، افسران و سربازان جنگ نرم برای مقابله :

"فرماندهان این جبهه باید با شناخت مسائل کلان، شناسایی دشمن و کشف اهداف او، طراحی کلان انجام دهند و براساس این طراحی حرکت کنند." (رهبر انقلاب در دیدار با دانشجویان دانشگاه‌های یزد، ۱۳/۱۰/۱۳۸۶).

حفظ روحیه دینی و انقلابی در جامعه و تأکید بر مؤلفه‌های حرکت و نگاه انقلابی می‌تواند مردم و مسئولین ما را در مقابله با جنگ نرم دشمن و تقویت و ارتقاء مبانی و ارزش‌های اسلامی و انقلابی تجهیز نماید. در نظام مقابله با جنگ نرم دشمن به محورهای مؤلفه‌های انقلابی بودن در اصل درک و هوشیاری انقلابی با تفکر عمیق و ماندگار و یافتن فکر و ایده و راه‌حل‌های بن‌بست شکن و داشتن روحیه انقلابی با شاخصه‌های قاطعیت، رشادت، شجاعت و تن دادن به حادثه، ایستادگی و تقویت مقاومت و شاد و بانشاط بودن، امیدوار به آینده، دارای اعتماد به نفس و پیش‌تاز در عمل انقلابی در صحنه‌های خطر، بحران‌ها، فتنه‌ها و نوآوری و تعیین راه‌های مناسب و میان‌بر برای فائق آمدن بر مشکلات، خطرات و حوادث داخلی و خارجی آماده انجام مأموریت‌های مختلف در صحنه تهدیدات به‌ویژه تهدید نرم مخصوصاً جنگ نرم باشد این اصول می‌تواند در تربیت منابع انسانی مقتدر و کارآمد فرهنگی برای کشور مورد توجه قرار گیرد.

اصل اعتلای فرهنگ دینی :

نظام مقابله با جنگ نرم مبتنی بر آموزه‌های تربیتی، فرهنگی و مدیریتی در حوزه‌های افکار و اندیشه، احساسات و رفتار، محقق کننده فرهنگ دینی و انقلاب در جامعه و مخاطبین پیش‌بینی شده هست.

در بعد تربیت فرماندهان و افسران عرصه مقابله با جنگ نرم دشمن با خصوصیات و ویژگی‌های برخورددار از آگاهی، بصیرت، بینش و قدرت تشخیص جریان‌های اعتقادی، سیاسی روز و برخورددار از انگیزه قوی برای جهاد در راه خدا و ارتباط مؤثر با جوانان و نوجوانان و همچنین دارای وجدان کاری، انضباط انقلابی، روحیه تعاون و مشارکت در توسعه اعمال صالح و همت مضاعف و جدی در خودساز مستمر نیاز است. رهبر انقلاب در خصوص تقویت معنویت به جوانان چنین می‌فرماید: "توصیه‌ام به جوان‌ها این است: شما، همان قدری که برای علم کار می‌کنید، برای دل و معنویت خودتان هم کار کنید. میدان معنویت به روی شما باز است. علم و معنویت باهم هیچ منافاتی ندارند. کار کردن در یک کارگاه علمی، کارگاه آموزشی، مرکز تحقیقات، فلان کلاس درس و فلان دانشگاه، هیچ منافاتی با این ندارد که انسان نمازش را اول وقت، با توجه و با احساس حضور در مقابل خداوند بجا آورد. این، دل شما را شستشو می‌دهد." (رهبر انقلاب اسلامی حضرت امام خامنه‌ای، ۲۵/۶/۸۵).

در بعد تربیت سربازان مقابله با جنگ نرم حضور در صحنه ای مورد نیاز انقلاب اسلامی و آمادگی برای فعالیت‌ها و اقدامات بزرگ، کسب و دارای آگاهی و تفکر عمیق و ماندگار انقلابی و اسلامی و برخوردار از بصیرت و توانایی استقامت در جریان‌ها، فتنه‌ها و بحران‌ها، مدافع استقلال و هویت ملی، دارای اعتقاد و باور نسبت به استحکام و اتحاد ملی، مقاوم و استواری در مقابل تهدیدات دشمنان، آمادگی برای دفاع از اسلام و انقلاب اسلامی در صحنه‌های مختلف از خصوصیات بارز تربیت سربازان عرصه مقابله با جنگ نرم خواهد بود.

اصل نوآوری، مدیریت انقلابی و خلاقیت:

"فکر نو، هم نگاه و توقعات آرمانی، و هم زبان ویژه‌ی برخاسته‌ی از آن نگاه را داشته باشید؛" (همان، ۸۵/۷/۲۵). سرعت تغییر و تحولات عصر حاضر، ضرورت توجه به نوآوری و خلاقیت برای حضور در صحنه ای مدرن کنونی را دوچندان نموده و می‌طلبد که در امور مختلف به‌ویژه فعالیت‌های فرهنگی و مقابله با تهدیدات نرم می‌بایست الزامات مدیریتی مدنظر قرار گیرد.

می‌توان خلاقیت و نوآوری را در جهت شکل‌گیری توانایی‌های ذهنی و به‌عمل‌رساندن فکر مدیران و مسئولان صحنه نبرد نرم ترسیم نمود. بر همین اساس نظام مقابله با جنگ نرم باید حرکت دهنده و انتقال‌دهنده فرماندهان، افسران و سربازان صحنه در ابعاد مختلف سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، اعتقادی از محیط‌های انفعالی، رقابتی و محافظه‌کارانه به محیط‌های تهاجمی با بهره‌گیری از راه‌های میان‌بر، انقلابی و تحول‌آفرین باشد.

چنین نظامی با پرهیز از پخش توان بر روی همه مسائل با تمرکز بر اقدامات و فعالیت‌های محوری، بن‌بست شکن و تحول‌گرا، فعالیت‌کانون‌ها و سازمان‌های مرتبط را بادید سیستمی و مهندسی مجدد هدایت و راهبری نماید.

اصل ایجاد صیانت و پیشگیری:

سلامت نیروهای عمل‌کننده بهترین کمک به پیشبرد اهداف مقابله با جنگ نرم دشمن خواهد بود، دست‌اندکاران این کارزار خود می‌بایست از تهاجمات و آسیب‌های مرتبط در امان باشند مسئولیت مقابله و تهاجم علیه اراده، عوامل و عناصر محصولات دشمن را به‌خوبی به انجام می‌رسانند. به همین جهت محیط مرتبط با آنان باید از حضور جریان‌ات و اشخاص منحرف و فاسد به دور بوده و مراقبت دائمی، خودیابی مستمر و ترویج فرهنگ تواضعی به‌حق و صبر به‌صورت مداوم استمرار داشته و از نفوذ و رسوخ ناهنجاری‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی با پافشاری بر التزام عملی بر فرهنگ اسلام و تفکر انقلابی و بسیجی و روحیه جهادی عملی گردد.

اصل دفاع فرهنگی:

به دلیل ایجاد حساسیت در متولیان، نهادینه کردن تفکر اعتقادی به مبانی و به‌منظور دفاع مستمر فرهنگی در مقابل تهاجمات دشمن و جلوگیری از آسیب‌رسانی و برطرف کردن شبهات و تردیدها در آنان، دفاع عالمانه، آگاهانه و قاطعانه در تقویت جبهه مقابله با تهاجم و شبیخون فرهنگی به‌صورت یک فرهنگ ارزشی در بین آنان عینیت یابد. اصل آمادگی مقابله با تهاجم فرهنگی:

مدیران و مسئولان در محیط مبارزه با جنگ نرم به‌گونه‌ای تربیت و آموخته شوند که بتوانند در همه مراحل و صحنه‌ها نظریات، دیدگاه‌ها و جریانات منحرف، مخرب و ضد مبانی دینی را نقد نموده و به‌نوعی به چالش بکشانند و چهره دروغین و عوام‌فریبانه مفاهیمی چون لیبرال دموکراسی، سکو لاریزم، دین‌های ساختگی را افشاء نمایند. استعمار فرانو را کالبدشکافی نموده و طرح‌های تدوین شده از سوی سلطه‌گران در این خصوص راناکام نمایند.

اصل تعامل و همراهی:

جهان پیچیده کنونی، وابستگی فعالیت‌ها و اقدامات با یکدیگر، نیازهای مخاطبین و متصدیان به همدیگر ضرورت توجه به اصل تعامل و همگرایی را بیشتر می‌نماید. وجود تهدیدات فراوان منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای عدول از رویکرد تصدی‌گری به رویکرد تعامل و همراهی با نخبگان، سازمان‌ها، نهادهای حقیقی و حقوقی همسو را می‌طلبد. بهره‌گیری از ظرفیت و پتانسیل فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در کشور و خارج از کشور به‌منظور جذب و سازمان‌دهی آنان برای فعالیت‌های مقابله‌ای ایجابی و سلبی و کسب آمادگی برای خنثی‌سازی تهدیدات نرم لزوم این رویکرد را تقویت می‌نماید. تعامل و همگرایی همراه با صدق و صمیمیت با ارکان انقلاب و نهادهای مرتبط و نخبگان و مؤسسات و کانون‌های مردم‌نهاد می‌تواند از ویژگی‌های مدیران، مسئولان و متولیان امر به‌عنوان فرماندهان، افسران و سربازان این جبهه باشد.

اصل ایمان و همدلی:

با توجه به تغییر رویکردهای نظام سلطه از اقدامات و عملیات سخت و نیمه سخت به اقدامات نرم و از سویی خصوصیات ویژه درنبرد نرم، به عی ایمان قوی به راه و مبارزه با جنگ نرم را می‌طلبد و از سویی دیگر همدلی، انگیزه بالا، شناخت و معرفت از پیرامون و عشق و علاقه به حرکت‌های الهی را از ضروریات و مشخصه‌های حاضران در چنین صحنه‌هایی را لازم می‌داند. ایجاد آمادگی روحی و ایمانی در جهت ایفای نقش فعال در مقابله با تهدیدات جزء الزامات این جنگ محسوب می‌شود.

اصل کم‌هزینه بودن :

فعالیت‌های فرهنگی، سیاسی، رسانه‌ای،... و ارتباط با مخاطبین جزء هزیه برترین فعالیت‌ها محسوب می‌شود و همچنین گسترش چنین فعالیت‌هایی در دنیا و سرعت تغییر و تحولات در تولیدات محصولات مرتبط نیاز به بودجه‌های چند ده هزار میلیاردی دارد. با توجه به محدودیت منابع مالی، دست‌اندکاران باید روش‌هایی را اتخاذ نمایند که در عرصه اقتصادی تولیدات محصولات فرهنگی و فعالیت‌های مرتبط، با کمبود منابع مالی مواجه نشده و از سویی این کمبودها خللی در روند فعالیت‌ها ایجاد ننماید. گسترش زیرساخت‌های فرهنگی می‌تواند کمک خوبی برای پایین آوردن هزینه‌ها باشد.

اصل نوآوری علمی و نهضت نرم‌افزاری :

تأکید بر علم آفرینی و خط‌شکنی در این خصوص نیاز جامعه در حال پیشرفت است. برای مقابله با دشمنان در صحنه مختلف تولید علم به‌عنوان ابزار و وسیله مهم این کاروزار محسوب شده و نگرش علمی به فرهنگ و عرصه‌های مقابله با جنگ نرم دشمن در محیط‌های آموزشی، علمی به‌ویژه دانشگاهی می‌تواند در این میدان کارساز و چاره‌ساز باشد. بخصوص اینکه این تولید، تولید علوم بومی مبتنی بر منابع غنی اسلامی باشد. به‌طور یقین از ترویج علوم ترجمه‌ای و تقلیدی مبلغ نظریه‌های غربی جلوگیری خواهد کرد. و این تأکید مقام معظم رهبری است که مفید بودن علم را چنین بیان نموده است: "علم با دین و اخلاق هست که برای بشریت مفید خواهد بود. این را به‌طور قاطع بدانید، علم هر چه هم پیشرفت کند، اگر از اخلاق و دین فاصله بگیرد، به حال بشریت مفید نخواهد بود." (همان منبع). جنبش نرم‌افزاری و نهضت تولید علم به‌ویژه در مقولات فرهنگی، اعتقادی، سیاسی و اجتماعی می‌تواند با مهندسی فکری و نگرش برتر و بالاتر به‌عنوان اندیشه جامع‌تر، جهت‌گیری اصلی حرکت‌های مقابله در نه‌های نبرد نرم را به‌صورت حرکتی درون‌زا و ضرورت بخش راهبری نماید. بدیهی است غلبه فرهنگی و اعتقادی در به دست گرفتن زمام هدایت و راهبری به‌سوی نور و معنویت و تکامل الهی و رسیدن به اهداف عالی انقلاب اسلامی و تبیین سیاست‌های کلان فرهنگی با کسب و تولید علم میسر خواهد شد. در این خصوص رهبر انقلاب می‌فرمایند: "جامعه، بدون علم نخواهد توانست آرمان‌های خودش را بالا بیاورد. مثل این است که انسان حرف حقی داشته باشد؛ اما اصلاً زبان گفتنش را نداشته باشد. نداشتن علم این‌طوری است." (همان منبع).

اصل الگوسازی :

فراوانی شیوه‌ها، اقدامات و فعالیت‌های دشمنان و کثرت موضوعات و سطوح مختلف مخاطبین و گستره قلم و مکتوبات و تولیدات رسانه‌ای نیازمند یک جامعیت و الگوهای تاثیرگذار هست. نگرش علمی به چنین موضوعاتی با ارائه الگوها و مدل‌های منطقی،

مناسب، کارآمد و اثربخش می‌تواند مخاطبین این صحنه‌ها را در انتخاب راه و روش درست یاری نماید. این الگوها می‌تواند از نظریه‌ها، تئوری‌ها گرفته تا مدل‌ها و الگوهای رفتاری و هنجاری را در برگیرد.

نتیجه‌گیری:

همان‌گونه که در متن تحقیق اشاره شد، رهبر معظم انقلاب در دو دهه اخیر، مهم‌ترین راهبرد دشمن علیه جمهوری اسلامی را، جنگ نرم معرفی کرده‌اند. ایشان در این مورد باهدف شناخت بیشتر جامعه و نخبگان، با ادبیات مختلف، جنگ نرم را معرفی و به‌خوبی تبیین فرموده‌اند که در یک جمع‌بندی می‌توان آن‌ها را به‌صورت زیر خلاصه نمود:

"جنگ نرم، یک تهاجم فرهنگی، بلکه یک شبیخون، غارت و قتل‌عام فرهنگی است،" (همان، دیدار با فرماندهان گردانهای عاشورای نیروی مقاومت بسیج، ۱۳۷۱).

"جنگ نرم، جنگ اراده‌ها و عزم‌ها، سیاست‌ها و تدبیرهاست." (همان، پیام به حجاج بیت الله الحرام، ۱۳۷۸)

"جنگ نرم، یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم." (همان، دیدار با جمع زیادی از بسیجیان کشور، ۱۳۸۸)

"جنگ نرم، یعنی جنگ به‌وسیله ابزارهای فرهنگی و پیشرفته امروزی." (همان منبع).

"جنگ نرم، یعنی جنگ به‌وسیله نفوذ، دروغ و شایعه‌پراکنی." (همان منبع).

"جنگ نرم، یعنی تهاجم به مرزهای ایمانی، عقیدتی و فرهنگی." (همان، دیدار با خانواده‌های شهدای استان کردستان، ۱۳۸۸)

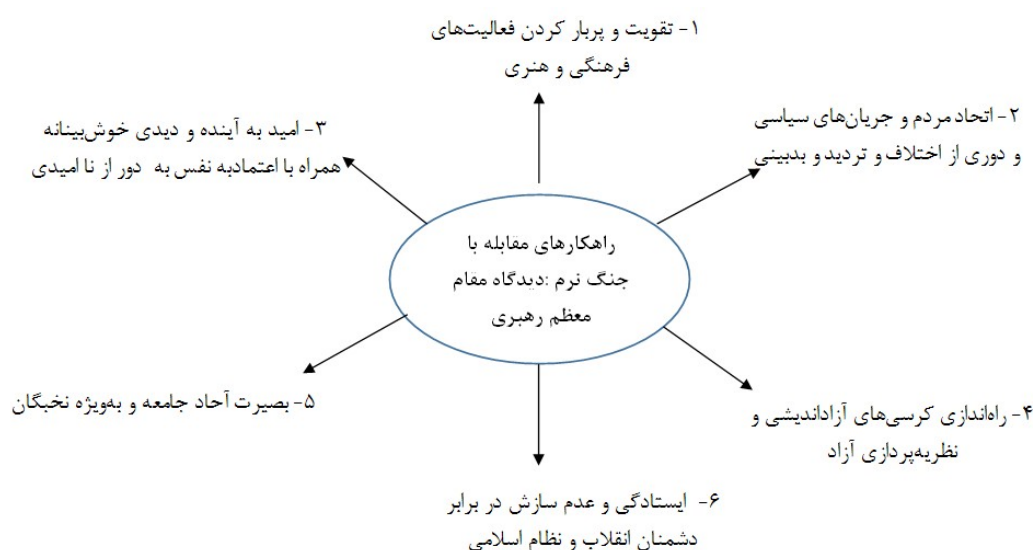
جنگ نرم، جنگی است برای ناامید ساختن مردم از مبارزه. (همان، دیدار با کارگران و فرهنگیان کشور به مناسبت روز کارگر و روز معلم، ۱۳۷۲)

پیروزی انقلاب اسلامی منافع سلطه‌گران را با چالش جدی مواجه ساخت. نظام سلطه در مقابل جنگ نرم انقلاب اسلامی سه طیف تهدیدات را طی سه دهه علیه انقلاب اسلامی تدارک دید و در طراحی به فاز اجرا گذاشت. رویکرد نظام سلطه بر جنگ نرم بعد از پیروزی نئوکان‌ها در آمریکا شدت گرفت و با برنامه‌ریزی ویژه از جنگ سخت به جنگ نرم گذر نمود. جنگ نرم، جنگی پیچیده، فراگیر، گسترده و عظیم در همه عرصه است که با قدرت نرم و عملیات روانی تفاوت دارد. برای مقابله با چنین جنگی باید آن را به‌درستی شناخت مؤلفه‌ها، شاخص‌ها، شیوه‌ها و در کل بر تاکتیک، عملیات و استراتژی مدافعان آن مشرف شد و برای شناخت محیط جنگ نرم و مخاطبین آن باید فضا سازی نمود و ارتباط گیری هوشمندانه و هدفمند را مدنظر قرار داد و در جهت تقویت ارتباط با مخاطبین در جهت تأثیر گذاری اعتقادی، معنوی و سیاسی برنامه‌ریزی ویژه به عمل آورد و برای نهادینه کردن باورها و اعتقادات، تقویت

ایمان و ایجاد بصیرت برای مقابله و خنثی سازی دست به برنامه ریزی و ساماندهی اقدامات صالح تحت عنوان عمل صالح همت گمارد. در جهت پربار شدن اعمال و نهادینه شدن آن عمل صالح را در فازهای مختلف توسعه داد و سپس برای استمرار عملیات مورد نیاز، نهادها، مؤسسات، کانون های مردمی و غیر مردمی را فعال و تقویت و بعضاً ایجاد نمود. برای تدوین نظام مقابله با جنگ نرم، نیازهای اساسی آن را حول محورهای محیط شناسی تهدیدات، تبیین و ارائه نظریه، آینده پژوهی، تدوین راهبردهای ابداعی فرهنگی و مفهوم سازی جنگ نرم پیش بینی نمود. دکترین نظام مقابله با جنگ نرم شامل تأثیر گذاری هدفمند و مصون سازی، ارتباط گیری هنرمندانه و ویژگی های نهادها و سازمان های خلاق، اقتصاد مرتبط با پدیده جنگ نرم، ارائه الگو و شناخت توانمندی ها تکامل و همگرایی و آموزش و انتخاب راهبردها و شاخص ها را تعیین نمود و راهبردهای محوری نظام مقابله و سیاست های حاکم برای تربیت این نظام را مشخص نمود و نهایتاً اصول حاکم بر فرماندهان، افسران و سربازان میدان نبرد نرم را عینیت بخشید.

براین اساس باید با برنامه ریزی دقیق به مقابله با سیاست گذاری های دشمنان در خصوص جنگ نرم رفت. از این نظر با تعمیق در دیدگاه های مقام معظم رهبری در خصوص راهکارهای مقابله با جنگ نرم به مواردی می رسیم که به صورت خلاصه عبارت اند:

۱. تقویت و پربار کردن فعالیت های فرهنگی و هنری
۲. اتحاد مردم و جریان های سیاسی و دوری از اختلاف و تردید و بدبینی
۳. امید به آینده و دیدی خوش بینانه همراه با اعتماد به نفس به دور از ناامیدی
۴. راه اندازی کرسی های آزاداندیشی و نظریه پردازی آزاد
۵. بصیرت آحاد جامعه و به ویژه نخبگان
۶. ایستادگی و عدم سازش در برابر دشمنان انقلاب و نظام اسلامی

منابع:

- قرآن کریم، سوره عصر. آیه ۳
- آزادی خواه، علیرضا. (۱۳۸۸). جنگ نرم با تأکید بر نقش رسانه، فصلنامه عملیات روانی. معاونت فرهنگی اجتماعی سازمان بسیج. شماره ۲۳.
- پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری. <http://www.leader.ir>
- حضرت امام خمینی (ره) صحیفه نور، ج ۲۱.
- سینی، حسین. (۱۳۸۸). جنگ نرم: از تهدید تا پاسخ، فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت ای اضطراری. سال اول، شماره ۳ و ۴، ص ۱۶ و ۱۷
- دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای. <http://www.khamenei.ir>
- عاصف، رضا. (۱۳۸۴). کلیات و جنگ روانی. جلد ۱، ناشر معاونت اطلاعات سپاه و معاونت فرهنگی ستاد کل نیروهای مسلح. ص ۶۴
- محمدی، منوچهر. (۱۳۸۷). بازتاب جهانی انقلاب اسلامی. انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی. ص ۴۴
- نای، جوزف، (۱۳۸۹). قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل، ترجمه سید محسن روحانی - مهدی ذوالفقاری، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع). چاپ سوم. ص ۲۶.
- نای، جوزف، (۱۳۸۹). قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل، ترجمه سید سن روحانی - مهدی ذوالفقاری، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع). چاپ سوم. ص ۴۴.
- نای، جوزف، (۱۳۸۹). قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل، ترجمه سید محسن روحانی - مهدی ذوالفقاری، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع). چاپ سوم. ص ۲۴.
- نصر، صلاح. (۱۳۸۱). جنگ روانی، ترجمه محمود حقیقت کاشانی، انتشارات سروش، تهران: ص ۸۳